

כל השבוע

10 / הכנסה חוקית

חוקי השוויון פותחים אפשרויות חדשות להחזרי מס

12 / הם מאשימים

פרשת דומא ממשיכה להתגלגל, לא במסלול הצפוי

14 / פיצוי אש

אחרי סבב הלחימה, סוגיית הפיצויים שוב על השולחן

16 / פרי מרוס

חומרי ההדברה נשארים על הפירות, איך נפטרים מהם

18 / סערה בים המלח

הבוררות במפעל ים המלח מגלה על העושר שנחצב שם

מפרץ מתפרץ

המפרץ הפרסי רותח, ארה"ב ואיראן במסלול התנגשות / 06

סערה במפרץ
// עמ' 06

חוק השוויון החיובי
// עמ' 10

יורדי דומא
// עמ' 12

תשלומי מלחמה
// עמ' 14

שפע רעלים
// עמ' 16

עושר מלוח
// עמ' 18

השבוע לפני

175 שנה

לבשר בשורות טובות

'מה פעל ק-ל', אלו המילים אותן שידר מורס השבוע לפני 175 שנה בקו הטלגרף הראשון אותו בנה בארה"ב. מאז, החלה מהפכת התקשורת, זו שקיצרה את מרחק העברת ההודעות ושינתה את פני העולם

אותות-אותיות שהתחברו על ידו למילים ולמסר שלם. ההמצאה הזו חייבה את הושבתם הקבועה של שני עובדים משני עברי הקו, שהיה בלתי ניתן היה לדעת מתי מגיע מסר. כאשר הגיע המסר, היה צריך מייד לתרגם אותו. זה היה השלב שבו הגיע סמואל מורס.

מורס למד את מדעי החשמל, אך זנח את לימודיו והתמסר לציור. ולמרות זאת, כשמאחוריו קריירה ארוכה ומרשימה של ציור, נמשך מורס אל המצאת האלקטרו-מגנט, המצאה שאותה הבטיח לפתח לטלגרף מעודכן שיאפשר העברת מסרים פשוטה וחלקה.

האלקטרו-מגנט מעביר זרם חשמל לאורך חוט תיל וכך גורם למגנט להימשך אליו, מורס הניע באמצעות ההמצאה החדשה צלצול פעמון מעברו השני של הטלגרף, כך שתתקבל הודעה בכל פעם שבו יגיע שדר.

אך זו הייתה רק ההמצאה הבראשיתית. בהמשך, פיתח מורס את האלקטרו-מגנט כך שיניע עט שישרטט את הסימנים הנשלחים באמצעות הטלגרף על גבי נייר.

כך, לאחר שנים ארוכות של ניסוי ותעיה, שנים שבהן חי מורס בעוני וחרפה, פיתח הוא את קו הטלגרף. קו אחד שהחליף את 26 החוטים. קו שבאמצעות סימנים מוסכמים, העביר למרחק גדול את המסר שאותו ניתן היה לתרגם בקלות, הודות לשפת המורס.

שנים ארוכות של שתדלנות נוספו על שנות הפיתוח, עד שהואיל הקונגרס האמריקאי להקצית סכום של 30,000 דולר לטובת הפיתוח, או אז - השבוע לפני 175 שנים נחנך קו הטלגרף הראשון בעולם. קו שקישר בין גבעת הקפיטול בושינגטון לבין בולטימור. מרחק של כ-70 ק"מ.

שדר המורס שנשלח, אז בטקס חנוכת הקו הראשון, היו שלוש המילים "מה פעל ק-ל", מילים הלוקחות מפרשת בלק. השדר הראשון הזה חנך את הטלגרף שקישר בין ערים, ארצות ואף יבשות. קשר שבהמשך התחלף לטלפון. כך החלה מהפכת התקשורת.

בתחילה היו משיאים משואות. זו הייתה דרך העברת המסר החשוב על קידוש החודש, זו גם הייתה הדרך המהירה ביותר, אלא שהיא הכריחה התמקדות במסר אחד בלבד כזה המסוכס מראש. המשנה אף מפרשת כיצד למרות שבתחילה היו משיאים משואות כדי להודיע על קידוש החודש, לאחר מכן הפסיקו, שכן הצדוקים קלקלו והשיאו משואות שלא בזמן.

היו גם יוני דואר. אלא שהיונים ידעו להגיע רק לשוכן מסוים. מובן שלא לכל אחד הייתה הפריבילגיה לשאת עימו יונת דואר למסעותיו. העברת הודעות אפוא הזקיקה זמן ארוך וממושך. זמן שחלף מאז שאותר השליח שהיה בדרכו אל המען, ועד שהמידע שבידו הגיע אל כתובתה.

היו גם רצים, בהמשך היו גם רכובים, וממש בסוף גם על קרונות הקיטור. ההתפתחות המוטורית קיצרה מרחקים, גם את מרחק מסירת ההודעות, אך אף פעם לא נמסרו ההודעות מיידית. תמיד נאלצו לחכות לזמן שבו יסיים השליח את שליחותו.

אבל עוד לפני ההתפתחות המוטורית, היה מי שפיתח יכולת העברת מסרים מגוונים גם בשיטה הכי עתיקה, שיטת המדורות.

האינדיאנים, ילידי 'היבשת החדשה' אשר קדמו לאמריקאים, פיתחו שפה שבאמצעותה ניהלו העברת שדר למרחק על ידי אותות שהתגלו מעשן המדורה. המדורה דלקה בראש ההר, ובאמצעות שמיכות נראה העשן למרחוק בצורות מגוונות שאותן ידעו הצופים מרחוק לתרגם למסר ברור. זה אולי היה הטלגרף הראשון.

עם המצאת החשמל, שודרג הטלגרף האינדיאני ל-26 חוטים הנושאים כדורי מוך קלי משקל. החשמל הסטטי משך בהתאם להוראת המפעיל כדור אחד מתוך 26 הכדורים מייצגי האותיות האנגליות, כך שבידיו של מקבל המידע התקבלו

מילה בסלע / עמ' 3
מאחורי הכותרות / עמ' 20
נפלאותיך אשיחה / עמ' 23

במחשבה שניה / עמ' 3
מה קורה / עמ' 4
פרפרת / עמ' 22

המדורים:

הפּלֶס

המערכת
'הפּלֶס', רח' המרפא 3,
הר חוצבים ירושלים
טל: 072-222390

הגהה ועריכה לשונית / מ. פראג
עיצוב גרפי / נתן גרינפלד
צילומים: משה בלוי
Flash90, AP, Shutterstock

פתרונות תוכנה מתקדמים

לניהול תרומות, שכר לימוד, ארגונים, מוסדות ובתי כנסת

סליקת ה"ק ואשראי | הפקת קבלות לתרומות ושכ"ל | מערכת תלמידים | הנצחות | ניהול מסמכים | שליחת מיילים | ניהול טלמרקטינג ועוד...

לפרטים נוספים: aptsoftware.co.il

apt1@apt1.net 02-5416416

המוסף בחסות:

APT
מערכות תוכנה
פתרונות תוכנה למוסדות וארגונים

מנחם גרין

מילה בסלע

הרוב גויים

הפרסום על חילול השבת ההמוני האמור להתקיים בשבת זו במסגרת אירוע בינלאומי, עורר הלם וזעזוע בשורות המפלגות החרדיות, אשר כמותם לא נראה מאז השבת שקדמה לה, בה גם כן נרמסה השבת בראש כל חצות. הטלטלה שהרעידה את ראשי המפלגות הביאה אותם לנקיטת צעדים חסרי תקדים ומרחיקי לכת, ובראשם - המהלך הקיצוני בו נמנעים הם מלהשתתף יום או יומיים במגעים הקואליציוניים עד לאחר תום האירוע. פעולה זו, לדעת גורמים בכירים, עלולה להכניס את המזרח התיכון כולו לסחרור מדיני וכלכלי, ומעלה סימני שאלה על אפשרות קיומה של ישראל כמדינה בעשורים הבאים.

אם היה עוד ספק לאי מי ביטולן של פעולות המחאה, הגיע מכתבו הבהול של נתניהו, והבהיר לכל המפקקים כי אפילו ראש הממשלה רואה בצעדי המחאה משהו רציני המחייב תגובה הולמת, דוגמת מכתב הבהרה הכולל בתוכנו מספר נקודות אשר יש בהן כדי להקל את מידת הזעזוע. במסדרונות הממשלה מפעמת התקווה כי הבהרות אלו יתקבלו בלב פתוח ובנפש חפצה, וההערכה הרווחת היא כי אם יצליח המכתב להנמיך את גובה ההבנות הזעם, יוכלו המפלגות החרדיות לשמר את התותחים הכבדים למאבקים האמיתיים אשר נכונם להם, בתחום הכלכלי-חברתי ועוד ועוד.

מכיוון ועד לשעת כתיבת שורות אלו טרם התקבלה תגובת העסקונה החרדית למכתב ראש הממשלה, ובמטרה למנוע זילות במכתבים רשמיים, ראינו לנכון לשגר תגובה זמנית, וזאת עד לקבלת התגובה המלאה, מיד לאחר מועד סיומו של אותו אירוע בינלאומי.

ובכן אדוני ראש הממשלה, הטיעון הראשון שהועלה במכתבך היה כי האירוע אינו בשליטה ממשלתית, ואינו מנוהל על ידה, ולפיכך אין לכוון את צעדי המחאה אל מול הממשלה, אלא כנגד הגורמים הרלוונטיים. חבל מאוד, אדוני ראש הממשלה, כי מכתב זה הגיע באיחור מה. הקדמת שליחת המכתב בשבוע אחד בלבד היה בכוחה לחסוך את סכב שפיכות הדמים שעבר על המדינה אך לפני ימים ספורים.

רצינו להבהיר בזאת, כי אירועי הדמים בגדר אשר היוו את העילה לתקיפות הישראליות, אין מקורם בגורם ממשלתי, אלא על ידי ארגון פרטי העונה לשם הג'יהאד האיסלמי. התגובה הישראלית אם כן, היא עליה להיות מופנית אך ורק כלפי ארגון זה, ולא כלפי חמאס, אשר כאמור, האירועים האמורים לא נוהלו על ידו. הטענה המופרכת כי היה בידי חמאס השולט ברצועה למנוע את תקריות הירי, אין בה כדי להפנות אצבע מאשימה לעברו, כפי שאין להאשים את הממשלה בחילול השבת שהיה בכוחה למנוע.

טיעון נוסף שהועלה במסגרת מכתבך היה כי רוב המשתתפים באירוע הינם גויים מחו"ל, ולפיכך, כך לטענתך, אין באירוע זה כדי לעורר מהומות היוצאות מגדר הרגיל. משתתפים יהודים רבים מן הארץ הזו, אין בהם, לטעמך, כדי להצדיק מחאה על חילול כבוד השבת הנרמסת. לעונג יהיה לנו, אדוני ראש הממשלה, להביא לידיעתך כי רוב העולם אינו מצהיר על כוונותיו להשמדת מדינת ישראל, ואינו נוקט צעדים הדרושים למטרה זו. העם האיראני מהווה מיעוט קטן ביחס לאוכלוסיית העולם, ומשכך, מתייתר הצורך הדחוף לפעול כנגדו ולהפך מזימותיו. ראש הממשלה יוכל מעתה ואילך להפנות את מיטב זמנו ויכולותיו להפרכת כלכלתה של מדינת ישראל, ליצירת קשרים מדיניים חדשים ולעסוק בהגנתו המשפטית.

איננו מתעלמים מכך כי המשטר האיראני, על אף חלקו הקטן בעולמו הגדול, ביכולתו לזרוע הריס וחורבן, ויש להיערך כנגדו בכל החזיתות, אך כל זה היה נכון טרם מכתבו של אדוני. מן המכתב המנומק עולה כי דברים כגון אלו יש להעבירם במבחן הרוב והמיעוט. והרוב איתנו.

ג.ב. חשוב לציין כי מכתב זה הינו דעת מיעוט. רוב היהודים בארץ ישראל סבורים, כי מכתבו של אדוני אינו זקוק לתגובה, באשר נכתב הוא לבקשת ראשי המפלגות ותוך התייעצות עימם, במהלך פסק הזמן שנטלו לאיורור קצר מלחצי המו"מ הקואליציוני.

ז. יוספי

במחשבה

- שנייה -

ממשלה חסרת אחריות

מספרים על החתול של הרשליה, המכונה קצליה שהיה רעב. וכשקצליה רעב הוא מחזר אחר כל פחי העיירה בתקווה לשאריות ראיות מארוחת הצהריים של דרי העיירה. אולם, שמא דרי העיירה עניים היו ולא הותירו אחריהם מזון הראוי לקצליה, ושמא אחרים קדמוהו. כך או כך, בא בטרוניה אצל ידידו משכבר ואיש כלבבו - הרשליה, בתחינה שידאג לו וישביע רעבונו. הלך הרשליה שכולו נשמה טובה ונכנס למטבח הוריו והייתה קדרה מונחת אצל הכיריים, מהבילה ומבעבת.

באופן טבעי ורגיש, הרשליה מצידו משתדל למעט להרגיז את הוריו ולהכעיסם, אולם כשקצליה רעב ודורש את שלו, קשה לעמוד מולו שווה נפש ולפיכך אין זה כבר מצב טבעי ורגיש ומשום כך נוטל הרשליה נפשו בכפו וכך אחת נוספת גם היא בכפו, ודולה מן הקדרה מנת עוף ראויה שתספיק לו לקצליה לסעודת בין הערביים של היום ושל מחר, בתקווה שרעבונו ישקט.

אולם אביו של הרשליה יהודי פיקח היה ויותר משפיקח היה, הכיר את נפש הבן יקיר שלו ומשרגזה עקרת הבית על היעלמותו המופלאה והמסתורית של מנת עוף המיועדת לבני הבית - ידע מיד לפנות אל בנו היקר בדרישה וחקירה לדעת מה עלה בגורלו של העוף האומלל. כמובן, שכאשר אך נודע לו על אחריותו הישירה של הבן יקיר מיד הלקהו מנה אחת אפיים למען יסור מדרכו הנלוזה וידבר בדרך הישר, וכמובן - יבטיח לו נאמנה כי מעתה והלאה כל עוף הנכנס לתוך הקדרה, לא פורח ולא בורח לשום מטרה שהיא.

הרשליה, למרות שרגיל היה במלקות של חינוך מעת לעת, דווקא עתה לא קבלם בשתיקה ובהבנה. אבל אבא, רטן הרשליה, אם זה היה אני שהייתי רעב והייתי נוטל את צלע העוף מן הקדרה ואוכל אותה בהיחבא, הייתי מוכן גם לשאת את העונש והמלקות. אולם כאן, מה אני אשם? זה לא אני, זה קצליה שכל העניין באחריותו. אני לוקח עופות שמיועדים לאחרים? חלילה, זה קצליה שלוקח, אני הייתי רק השליח או חותמת הגומי אבל וודאי שכל העניין לא באחריותי אלא באחריותו המלאה ואם כבר, הוא זה שצריך לספוג את העונש.

שמע אביו של הרשליה את הטענה ברוב קשב, מיד ניגש לבנו ונתן לו סטירה מצלצלת על לחיו. לך הרשליה, לך לקצליה ותן לו את הסטירה הזאת. אל תרגיש רע, אין לי שום דבר ושום עניין איתך. לך כמובן לא מגיעה שום סטירה ושום עונש. אני רק נותן לך להעביר את ההלקאה הזאת הלאה, למי שכן אחראי.

אתה מבין הרשליה, אתה לא יכול לומר שאתה לא אחראי על מה שהחתול הזה עושה. בסוף עוד יקום ראש ממשלה וידחה בקש את כולם ויאמר להם, זה לא הממשלה מחללת שבת, זה התאגיד. זה לא הממשלה מחללת שבת, זה עיריית תל אביב. זה לא הממשלה מחללת שבת, זה גופים שהם לא באחריות הממשלה בכלל. התחבורה הציבורית באחריות הממשלה? ראית פעם את הממשלה מחליטה איזה קו יגיע להר נוף ובאיזה תדירות יגיע הקו מקרית הרצוג לשיכון ג'? ממש לא. זה עניין פרטי של גופים שהם לא ממשלה. אתה מבין? נו, שואל הרשליה את אביו - ואולי באמת ראש הממשלה הזה יהיה צודק? זה לא שיש לי אינטרס כלשהו כמובן, ממש הרשליה את לחיו הבוערת, כן? אבל אולי באמת מי שאחראי אחראי ומי שלא - לא. אתה בא בטרוניה אלי כשקצליה רעב, מה עוד אני אחראי?

לא, לא, לא. עונה אבא של הרשליה. תבין, מחר יבוא ראש הממשלה ויאמר שגיוס בני הישיבות לא באחריותו הממשלתית, זה עניין של הצבא ומה הקשר אליו? ומחרתיים ירצה ראש הממשלה לתת לחוגגי ימי ההולדת לכלבים להוציא ספרי תורה בכותל כי זה בכלל באחריות הרשות לעשיית קומבינות על חשבון המקומות הקדושים, ולתת לעוד כמה ליצנים לעשות כאילו גיור כי זה בכלל באחריות הסוכנות היהודית. מה הלאה? הממשלה הזאת תהיה חסרת אחריות לחלוטין, ביזור סמכויות נרחב יהיה פה. איש הישר בעיניו יעשה, העיקר שלא יהיה רשום שמו של השר שאינו אחראי.

תשמע אבא, לוחש הרשליה בניסיון אחרון. נו, אולי באמת. הכל באחריות הממשלה?

לא, אומר אבא של הרשליה. אתה צודק. לכן גם לא אמרתי לך שמגיע לך עונש, רק ביקשתי ממך להעביר את הסטירה הזאת לחתול שלך. אחרי הכל, למי הממשלה הזאת נותנת כל כך הרבה שמנת אם לא לחתול הזה - התאגיד הציבורי, שהוא ממש לא באחריותה?

מה קורה | דוד אברמוביץ' מאחורי החדשות של השבוע

"מלחמת בני האור בבני החושך"

בפרשה? זו שהשחיתה את המערכת, זו שבלעדיה בלתי ניתן היה לבצע את מסכת השחיתות הזו? ובכן, רות דוד עד כה לא טעמה מכל הטוב הזה. חקירתה התנהלה כבצמר גפן מרופד היטב. דאגו לה. האשמות? עונש? מה פתאום! היא הרי מהפרקליטות.

במהלך החקירה התגלה שובל ארוך של חשדות לעוד ועוד מעשים פלייסי נוספים שיוחסו לפרקליטה הבכירה לשעבר. כל זה לא מנע ממנדלבלט לסגור את התיק כנגדה. רק לאחרונה, בשל לחץ ציבורי, הוגשו כתבי אישום נגדה בפרשיות אחרות. מה יעלה בגורלם? מה שבטוח, כרגע הכל שקט.

נציבות הביקורת כמשל

ובכל אופן, ימשיך הטוען ויגונן, אולי המערכת לא נקייה לחלוטין, אולי היא צריכה גם לבדוק בחטוטר שלה עצמה, ובכל זאת, לא סביר שהיא לא שואפת לניקיון. אחרת, למה הם שם?

אלא שגם הטענה הזו עלתה בעשן יחד עם נציבות הביקורת על הפרקליטות. בכל גוף ציבורי, אפילו כזה שאינו ממשלתי, פועל גוף המבקר על התנהלותו המקצועית. למבקר המשרדים הממשלתיים והרשויות העירוניות יש מעמד משמעותי בחוק ולהחלטותיהם 'שיניים' ששרים וראשי רשויות רבות מתקוממים נגדן, ללא הועיל. טוענים שבמדינת ישראל יש עודף ביקורת, יותר מדי סמכות לאלו שלא מונו כדי לייעל את המערכת אלא דווקא כדי לעצור אותה, אבל זה חלק מעלינו שלטון החוק. חלק מהרדיפה האובססיבית אחר מושחתים בכל מקום.

בכל מקום יש ביקורת, הכל צריך לחשוף, הכל נתון לגילוי, אפילו ישיבות קבינט סודיות תוך כדי לחימה. הכל, חוץ מהפרקליטות.

ציפי לבני, שרת המשפטים הכי לויאלית למערכת, היא שקידמה את הקמת נציבות הביקורת על הפרקליטות. היא לא עשתה את זה כי רצתה לחסום את הפרקליטות. היא לא רצתה. ההיפך, היא חשבה שנציבות שכזו תקדם את ארון

הטענה הזו, שעד לפני כמה שנים הייתה נחלת הכלל, עלתה בעשן בפרשת רות דוד.

תקציר הפרשה לטובת אלו שלא עוקבים: עורך הדין רונאל פישר רכש לעצמו שם ככזה שמצלח לחלץ את לקוחותיו גם מחקירות סבוכות במיוחד. היה זה יו"ר ועד עובדי נמל אשדוד, שהסתבך בחקירה פלילית קשה כשנחשד כמי שהשתמש במעמדו לקידום עסקיו הפרטיים, שהקליט את עו"ד פישר כשהוא מזהיר שהוא זקוק לסכומי כסף אגדיים כדי לשחרר את הגורמים הבכירים בפרקליטות ולסגור את התיק.

ההקלטה פתחה קופת שרצים שחשפה שיטה מפחידה. רונאל פישר פיתח שותפות עבריינית עם פרקליטת מחוז תל אביב רות דוד ועם רב פקד ערן מלכה, ראש צוות חקירה ביאח"ה. יחד, התנהלו השלישייה ככנופיה מסוכנת שאיימה על החשודים, תוך ניצול סמכויות השיטור והפרקליטות, בעוד עו"ד פישר משמש כ'שומר הטוב' הנוטל את הכסף כדי לסגור את התיק. תיקים נסגרו, תיקים נפתחו, והכל בהתאם לצרכי שלושת המושחתים ורצונותיהם.

הפרשה העידה על משהו הרבה יותר גדול, הרבה יותר רקוב. אם פרקליטת המחוז המשמשת גם כפרקליטת מיסוי וכלכלה יכולה לעשות ככל העולה על רוחה, גם כשמדובר בפעולות עברייניות לחלוטין, איזה עוד ארון יש בכל יתר העובדים בפרקליטות. האמנם ניתן להפטיר אחר אישיות כל כך בכירה בפרקליטות שהיא 'תפוח רקוב'? אין

ספק שהצחנה משמעותית הרבה יותר. אבל זה לא הכל. מה היה קורה אם היו חושפים שחיתות בכל גוף שלטוני? גם אם מדובר היה בשחיתות מינורית, בוודאי יחסית לפצצת הרוע בפרשת רות דוד. הרי כולם מכירים את התהליך. כולם יודעים איך זה מתנהל. מעצרי ראווה, הליך משפטי פומפוזי, הדלפות משמיות, ובסוף כמובן העונש המהדהד - 'למען יראו וייראו' כמובן. ומה כאן? עו"ד רונאל פישר נעצר כמובן, רפ"ק ערן מלכה חתם על הסכם עד מדינה ונשפט למאסר משמעותי. ומה עם דמות המפתח

היחיד שיכול לנהל כאן את העניינים. הצד היחיד ששאב לזרועותיו את כל מרכזי הכוח. הצד ששולט על הממשלה ועל כל זרועות השלטון. כשהצד הזה אוסף את כוחותיו להגנה על שליטתו, כמו שנציגיו הבכירים נוהגים לקרוא לזה: "מלחמת בני האור בבני החושך", אין באמת סיכוי ליריבים.

מעולם לא קרה שאי מי שהחונטה המשפטית חפצה בנפילתו, נותר על כיסאו. היו כאלו שיצאו זכאים או למצער פטורים מעונש בסופה של דרך ייסורים נוראה, כשהם שותתי דם. אך זה היה רק אחרי שהמערכת וידאה שאבן הנגף שאותה הם היוו הוסרה. היו אלו מועמדים למשרות בכירות שמייד כאשר החל התהליך המשפטי נגדם גורשו או נסו משם באימה. היו אלו דמויות בכירות שעצם העפלתן למשרות רמות עמדה לצנינים מול המערכת, שאכן סילקה אותם משם מבעוד מועד. מי שלא נפל, מי שלא הבין שאסור לו להישאר בעמדה המאיימת על מערכת השלטון האמיתית במדינה, תמיד נמצא אשם, תמיד הוענש במלוא חומר הדין.

נתניהו מבין את זה, אבל לא צריך להיות בעל איי-קיו נדיר כדי להבין את זה. כשהשליטה הדוקה כל כך, מרכזית כל כך, מקיפה כל תחום, מה פתאום שתהיה מציאות שהיא לא תתקומם נגד מי שמבקש ליטול ממנה את הכוח הבלתי מוגבל שנתון לה?

מערכת חולה

יש מי שיתקשה להבין את זה. בסך הכל, כך יטען זה שאינו מכיר את המערכת המשולבת והאימתנית, מדובר בפקידים שבאים בסופו של דבר לעשות את מלאכתם נאמנה. הרי לא ייתכן שכל מי שקיבל עבודה בפרקליטות, במשרת, במערכת בתי המשפט ובמשרד המשפטים, הגיע כדי להשחית את המערכת. למה לחשוד בכולם, כשאפשר פשוט להניח שהם עושים את מלאכתם ואילו החשודים, המושחתים האמיתיים, הם אלו שמשליכים בוך על אלו שעושים הכל כדי לעצור את השחיתות.

ממשלת החסינות יוצאת לדרך. נתניהו שלח את פרקליטיו לקבל את כתב האישום - שהחלקים המביכים שבו הודלפו כמובן מייד - כדי לאפשר את השימוע בבוא היום, אחרי שתקום הקואליציה שכל חבריה יתחייבו על תמיכה מלאה בתהליך החסינות.

האופוזיציה מבטיחה להילחם, גבי אשכנזי אפילו הבטיח שיוציא את העם לרחובות, אבל כרגע זה נראה שדווקא נתניהו הוא שנלחם. הוא שלובש עוז וגבורה למען חירותו מול המערכת הבלתי מנוצחת.

"ייתכן שהייתי 'פראיר', העיד ראש הממשלה לשעבר, אהוד אולמרט, רגע לפני מערכת הבחירות. אחרי שברור היה שנתניהו צולח, כמעט ללא קושי, את כתב החשדות הסופר חמור נגדו, כאשר לעיני עם ומדינה הפשיל נתניהו שרוולים כדי להילחם באלו שנראו כבלתי מנוצחים - מערכת אכיפת שלטון החוק.

קשה להסכים עם הדובר. קשה להסכים איתו כי הוא הרי כבר אז, כשעוד כיהן כראש ממשלה המנסה בכוחותיו האחרונים להילחם מול הזירה המשפטית המגובה בזירה האופוזיציונית של נתניהו ובהפגנות הרחוב שאותן הוביל האחרון נגדו, כבר אז העיד הוא על עצמו שהוא "ראש ממשלה לא פופולרי". האמת היא אפוא, כך גם לתחושתו האישית, שהוא לא יכול היה שלא להתפטר מראשות הממשלה. הוא נשאר, למרות החשדות, עד הרגע שחבריו לקואליציה לא אפשרו לו. מאותו רגע, הוא לא יכול היה להגיש את מועמדותו לראשות הממשלה. משתי סיבות פשוטות. הראשונה, כי ציפי לבני הייתה גוברת עליו בקלות בבחירות המקדימות במפלגת קדימה ע"ה. הסיבה השנייה, כי הניצחון הדחוק שהשיג נתניהו מול לבני היה הופך לניצחון מסחרי וחד משמעי לו היה ה'לא פופולרי' ניגש להתמודדות חוזרת מולו.

קשה היה להסכים איתו אז, כי כמו שהוא יודע היטב אין באמת אופציה כזו שנקראת להילחם במערכת המשפטית. אפשר לעכב, כמו שהוא עצמו עשה אז. אפשר לנהל מאבק משפטי, בדיוק כמוהו, אבל בסוף יש רק צד אחד שמנצח. הצד

לגל הירש. אל הוועדה הגיע פרקליט המדינה שי ניצן שהבטיח בכל היקר לו שאין אף פעם רדיפה משטרתית או פרקליטותית. החקירה אורכת זמן, אין מה לעשות, כך הצהיר.

למרבה הפלא, סמוך לכינוס הוועדה הודיע נציב הביקורת, דוד רוזן, על פתיחת חקירה בנושא. זה היה רגע אחרי שפרקליט המדינה הצהיר שאין כלום, רגע לפני שאמורה לחול התפתחות בחקירה, לאן הוא ממנה? ושאלת השאלות - איך הפרקליטות עברה על כך לסדר היום? הרי לפי החוק אותו עיקרה, אין לנציב הפרקליטות סמכות לחקור תיקים שעודם מתנהלים! למרבה הפלא, השתרר שקט מוחלט בגיזרה. ניצן שתק, הפרקליטות שתקה, הכל בסדר. הם ידעו משהו.

ההחלטה הייתה "מפתיעה" במיוחד. בדו"ח מיוחד אותו הנפיק המבקר, קבע האחרון שאין בעצם מה לבקר. הכל בסדר. לא התגלו ליקויים בחקירה. גל הירש סתם מתלונן, אין מה לעשות, אורך זמן לבדוק.

היות שתגובתו של גל הירש, לפני כחצי שנה, תואמת כמעט במדויק את טענות עורכי הדין מהשבוע, כדאי להביא אותה בשם אומרה:

"ב-31 אוגוסט צצה לפתע ידיעה ולפיה התלונן גורם עלום (לא אנחנו!) אצל השופט רוזן על העוול שנגרם לי וכי הוא החליט לבדוק את העניין. למחרת צלצל חבר טוב, אמר שהשופט רוזן ביקש שאצור קשר, כיוון שהוא רוצה לבדוק את הנושא שלי אך יהיה עלי לפנות אליו בנדון. נרגש התקשרתי אל כבוד השופט וניהלנו שיחה קצרה ונעימה, ביקשתי בסופה כי ישוחח עם פרקליטי. למחרת התקיימה שיחת טלפון ועו"ד גיורא אדרת התבקש ע"י השופט רוזן לבקש מהשופט רוזן (...) לבדוק את החקירה ועיניו הדין.

בחרנו להשיבו במייל כי בהמשך לפנייתו הטלפונית אנו מברכים על רצונו להיכנס לעניין ועומדים לרשותו לכל צורך ובירור. הוא עדיין את עו"ד אדרת שהנושא בבדיקה. זהו. מאותו היום לא שמענו מכבוד השופט דוד רוזן. אתמול פורסם כי השופט רוזן ננזף על ידי שרת המשפטים על 'שיפוץ פרוטוקול' משפטי. טלפונים בהולים התקבלו באותן שעות מלשכת רוזן, מחפשים את עו"ד אדרת. השופט רוזן עדיין כי ביום א' (מחרתיים) נקבל את תוצאת הבדיקה שערך (במעמד צד אחד ובלי לשמוע אותי)... שעות ספורות אח"כ כבר קיבלנו (יחד עם התקשורת) את הידיעה הזו - שתלונתי (?) נבדקה, סיפרו לו כל מיני דברים (לא בהכרח מתכתבים עם האמת) החקירה תקינה, אין עניין דין, הכל בסדר! זה אני שלא בסדר, זה המשטרה שלא בסדר. הפרקליטות בסדר גמור ונחה דעתו. רצף ההתרחשויות מרתית. חברו את הקווים בעצמכם, לא כולם מטומטמים. את התמימות איבדתי. בעיקר כואב לי הלב (הוא כואב!) על אובדן תום הלב של כאלה שאליהם נשאתי תמיד עיניים".

מתגובת עורכי הדין של אלו שהאשמו כשותפיו של דנינו עולה שדבר לא השתנה. במכתב בהול ששיגרו עורכי הדין השבוע, הם כותבים כך: "אתמול, בהפתעה גמורה, למדנו מתוך פרסומים סנסציוניים בתקשורת על טיפול בתלונה הנוגעת אלינו ישירות ואשר כוללת טענות בוטות וקשות. למרבה הזעזוע מתברר כי מסקנותיך מתבססות על מכתבים אנונימיים שכוללים רכילות משרדית זולה וחסרת שחר. למרבה הצער, האמור במכתבים אנונימיים אלה קיבל במכתבך תוקף של ממצאי עובדה המציגים, בחוסר רגישות משוער..." בהמשך, מתייחסים עורכי הדין לעובדה שרוזן כלל לא ביקש לבדוק את העובדות! "ניתן היה לחשוב ששופט בישראל לא יפגע באופן חמור זה באדם אותו מעולם לא שמע, לא ראה ולא זימן לפגישה על מנת לקבל את גרסתו לאירועים ולטענות קשות המועלות כלפיו... לו היית עושה בדיקה מתבקשת שכזו - היית מגלה בקלות כי אין שחר לטענה בדבר".

שופט להשכיר

לא ניתן לדעת בוודאות שרוזן בחר להאשים - שלא כדין ובניגוד לכללי מוסר בסיסיים - רק כדי למצוא חן. יכול להיות שהיו לו סיבות נוספות. דבר אחד ברור, מהיום שבו מילא רוזן את תפקידה של גרסטל, שקטה הארץ. הפרקליטות חדלה ממלחמתה, ורוזן ממשיך להנפיק דו"חות בלי שיישמע קול.

כל כך לא נשמע קול, שאפילו במקרה של גל הירש, אותו קצין מוערך בתחומו מהצבא שנבחר למפקח על ידי ראש הממשלה והשר לביטחון הפנים - ואז ספג את האש והעשן של מערכת שלטון החוק שחששה מהצנתו ומהבטחתו 'לעשות סדר'. תיקי חשדות חמורים נפתחו נגד גל הירש, הוא הואשם בשחיתות ובעבריינות בינלאומית, אלא שעברו מאז שנים ואין כלום.

לפני חודשים מספר כינס יו"ר ועדת הפנים של הכנסת, יואב קיש, ועדה מיוחדת שדנה בדבר עינוי הדין שנעשה

מקום הרשע

זה היה השלב שבו התפוצצה פרשת הולילנד. בניגוד לפרשות הקודמות, לפרשה הזו לא היה כל בסיס. הפרויקט המדובר קודם על ידי בכירי האדריכלים בארץ וזכה לאותות ופרסים לאחר שאושר בוועדה הארצית לתכנון ולא לפני שדווקא העירייה היא שניסתה לצמצם את נפח הבנייה. עד המדינה היה ידוע כנוכל, והוא אף הודיע מראש כי הוא מעיד על מנת לחמוק מלוחיו בשוק האפור. תוך כדי חקירותיו במשטרה התגלו זיופים ושקרים לבלי סוף, וברור היה לכולם שהפרשה הזו לא תחזיק מעמד.

הפרקליטות, בניגוד לכל היגיון משפטי, קידמה את התיק הלאה והגישה כתב אישום נטול בסיס, כשכל פרשן משפטי הסביר שאין סיכוי שהתיק יעבור את משוכת בית המשפט. אלא שבבית המשפט המתין השופט רוזן.

בניגוד למקובל ולצפוי במשפט שבו מואשם ראש ממשלה לשעבר, רק שופט אחד מונה לדון בו. למרות שהמשפט דן על עניינים שנוהלו בירושלים, "משום מה" התנהל המשפט דווקא בתל אביב, כשפרקליטות ת"א (בראשות רות דוד) ולא אחותה הירושלמית היא שמנהלת את התביעה. למה? כשהסתיים המשפט, כולם הבינו. דוד רוזן "הצליח" בשורה של פלפולי הבל חסרי בסיס, לקבל את גרסתו השקרית של עד המדינה ולהרשיע את הנאשמים. כולם היו בהלם. חוץ מהפרקליטות כמובן.

עכשיו, הגיע אותו רוזן לשמור על השמנת. אותו שופט לשעבר, הוא שאמור להפנות ביקורת כלפי הפרקליטות... איך מעבירים ביקורת על הפרקליטות? בדיוק כמו אז, על כס המשפט, בוחרים את מה שדעת הקהל רוצה ולשם מושכים את האש.

זה לא התחיל היום. כך היה מאז ימי הביניים. לקול צהלות האספסוף שנוהג היה להתאסף בכיכרות ולשאוג ביללות מקפאות דם, היה ההגמון המקומי מנהל משפט מהיר נגד הקורבן התורן, זה שהקהל רוצה לחזות בתבוסתו, ומגיר את דמו לארץ כדי לצבור לעצמו עוד נקודות. מהאוטו-דה-פה בליסבון עד תל אביב. ההבדל הוא רק בוויזואל.

כך השבוע, למשל, הנפיק רוזן חוות דעת לפיה אשם המפכ"ל לשעבר דנינו בפרשיות שהתנהלו בתקופתו במשטרה. דנינו כמובן לא היה שם לבד, לצידו הועמדו עוד נאשמים שעליהם התבטא רוזן בחריפות רבה. למה הוא עשה את זה? לא ניכנס כמובן לנבכי נפשו, אך ברור שהוא - וגם הפרקליטות - יודעים שדעת הקהל עוינת את ההתנהלות המדוברת במשטרה, והאשמה חריפה תתקבל בברכה בציבור. מחיאות כפיים לנציב הביקורת תתרום כמובן לנציב, אך גם תביא לכך שדו"חות אחרים, שפחות ימצאו חן בעיני הציבור, יתקבלו כ"אובייקטיביים".

איך הגיע רוזן לאישום החד-משמעי?

הציבור בפרקליטות. שהיעדר נציבות שכזו תחליש את כוחה של הפרקליטות. היא חשבה. אבל הפרקליטות חשבה אחרת.

פרקליטות המדינה ניהלה קרב סוער נגד היוזמה. לדברי בכירי הפרקליטות, אצלם אין מה לבדוק, אצלם אסור לבדוק. הקמת נציבות הביקורת קודמה, אבל בצליעה חמורה. הפרקליטות הצליחה לעקר הכל. כל תחום בו הביקורת עליה עלולה להשפיע על עבודתה. כל תחום בו היא עלולה לחוש מאוימת מהביקורת. על פי החוק המזור שנחקק בסוף, הנציבות יכולה לדון רק בתיקים שכבר לא מתנהלים. משהו שנראה כמו ההיפך הגמור מהצורך הבסיסי בהקמת הנציבות. אבל זו רק דוגמה קטנטנה. הפרקליטות, בסיוע משרד המשפטים, הדפה כל אפשרות לבחון את התנהלותה. כדי להחליש את עוצמת הביקורת, שהוסיפה להישמע אפילו לאחר הקמת הנציבות ה'דרדלה' שנחקקה בסוף, מינו שופטת נחשבת ומוערכת במיוחד, הילה גרסטל, היא מתוך המערכת, אין לה עניין לפגוע בפרקליטות. אבל זו הייתה ההחלטה הכי עגומה שקיבלה גרסטל מימיה. מהרגע בו נבחרה כנציבת הביקורת, מיררו אנשי הפרקליטות את חייה. היא לא יכלה לבדוק שום דבר, וקיתונות של השמצות הוטחו עליה מדי יום. כעבור תקופה לא ארוכה נאלצה היא לפרוש, אך הפרישה שלה לא מנעה את הנקמה הידועה מראש של הפרקליטות. באמצעות סיפור מזור במיוחד, נקשר שמה לחקירות נתניהו. השופטת המוערכת הפכה באחת לעבריינית, ורק לאחר שנאלצה לשלוח התנצלות מתרפסת ומבישה, הוסר שמה - בינתיים - מכתב החשדות.

כשפרשה גרסטל - הגיע במקומה רוזן. בפרקליטות חגגו את ניצחונם המושלם.

מי הוא רוזן? דוד רוזן הוא השופט שמוכר כמי שהכניס לראשונה בתולדות מדינת ישראל ראש ממשלה לשעבר אל מאחורי סורג ובריח. האמת היא שזה לא נכון. הוא אמנם גזר מאסר על אולמרט, אלא שבבג"ץ התקשו לקבל את פסיקתו כתואמת להיגיון השיפוטי. שופטי בג"ץ אימצו אמנם חלק מעונש המאסר, אך בעיקר בשל סיבות צדדיות.

כראש ממשלה, ניצב אולמרט בפני שורה לא נגמרת של חשדות. בנק לאומי, האי היווני, מעטפות הכסף, הציורים, העטים, הבתים שנרכשו ושהושכרו. לכל אחד מהחשדות היה בסיס כל שהוא, כל אחד מהחשדות נבחן, על כולם הוא נחקר, על חלקם נשפט, ומכולם יצא זכאי.

עבור פרקליט המדינה דאז, משה לדור, נחשבו זיכויי החוזרים של אולמרט, הפסד אישי מהדהד. הוא שקידם בכל הכוח את החקירות. הוא שנחשב כמי שהפיל ראש ממשלה מכהן. דובר אז שהנה-נה חוזר אולמרט, עטור בכתר זיכוי, אל מרכז הבמה, מנצח את נתניהו ומוביל מהפכה בשלטון החוק.

צבי יצחקי

המלחמה בין ארה"ב ואיראן הפכה להיות גלויה יותר, והאיומים נשלחים בין המחנות. הריטואל די אופייני לכל אחד מהצדדים, ובכל זאת נראה שמישהו מגביר הילוך. כשמדובר בשני נשיאים שלא חוששים מאיש, המצב עלול להפוך למסוכן. אך האם אינו חושש מהצעד הבא??

"במהלך ארבעים השנים האחרונות, מאז תום הממשל של השאה מוחמד רזה פהלווי ותחילת העידן של המהפכה האיראנית, הוביל המשטר האיראני אידיאולוגיה אנטי אמריקאית מובהקת", אומר מנשרוף. "ראינו את זה בפיגועים שמשמרות המהפכה יזמו, אם כי הם בוצעו ע"י באי כוחם של האיראניים - כוחות אל קודס, ובעיקר חיזבאללה הלבנוני.

בעשור שלאחר המהפכה האיראנית נערכו פיגועים בשגרירות האמריקאית בביירות ובכווית, אותם יזמה איראן. פיגוע נוסף בלבנון בשנת תשמ"ג הוביל לנסיגת הכוחות האמריקאים. בהמשך ראינו את המדיניות הזו גם בפיגוע בסעודיה שבוצע ע"י מיליציה סעודית שנתמכה בידי משמרות המהפכה, ובו נהרגו 26 חיילים אמריקאים. במהלך שני העשורים האחרונים נמשך טרור איראני נגד חיילים אמריקאים באמצעות מליציות שיעיות בעיראק. למעלה מ-600 חיילים אמריקאים נהרגו ע"י מליציות שיעיות שאומנו וחומשו ע"י משמרות המהפכה. איראן אף סייעה לאל-קאעידה לבצע את הפיגוע בשגרירות האמריקאית בשנת תשנ"ח בטנזניה ובקניה. באותו יום הוכח לאמריקאים שמשמרות המהפכה היו אלו שאימנו את פעילי אל-קאעידה. מאז פרוץ המהפכה ועד לימינו אנו, איראן מגבה את האידאולוגיה שלה נגד האמריקאים בפעולות טרור מתמשכות, ובאופן בלתי ישיר. כלומר, אלו לא כוחות איראניים, אלא מליציות שאיראן מאמנת ומחמשת, ולעיתים אפילו מקימה בעצמה.

לאחרונה, עם עלייתו של הנשיא הנוכחי של ארה"ב, יש נשיא אמריקאי הנחוש לפעול נגד איראן. זאת בניגוד לממשל קודם של אובמה, שראה באיראן שותפה. במסגרת הנחישות האמריקאית, טראמפ לא רק פרש מהסכם הגרעין, אלא גם מטיל סנקציות חריפות נגד המשטר באיראן, שהגיעו לשיאן בחרם הנפט.

הנפט מהווה את עיקר ההכנסות של איראן. כלכלת איראן בקריסה כתוצאה מהסנקציות. זו הסיבה שהיא שלפה את האולטימטום שהציבה לאירופאים - העשרת האורניום. להערכת האיום לא יעיל ולא אפקטיבי, מאחר שהאירופאים אינם יכולים להעדיף את השוק האיראני על פני השוק האמריקאי. לאינטרסים שלהם יש גם מה לומר."

מעצימים את איראן

"אמנם האירופאים פועלים בהתאם לסנקציות, אולם האיום האיראני מופנה לכלל העולם, ורומז בעיקר לאמריקאים. אמנם בעבר לא אחת נשמעו איומים דומים, אולם האמירה העכשווית בהחלט מתעצמת. תוכנית הגרעין האיראני, חשוב לדעת, נולדה בחטא. היא בעצם מבוססת על העשרה בלתי חוקית של אורניום, שהרי לאיראן אין זכות להעשיר אורניום בשטחה.

אבל איראן בחרה באופן אחר. בשנת תשס"ג מתברר שאיראן הקימה בשטחה מתקן להעשרת אורניום. החשיפה אילצה את איראן לעצור את ההתחמשות ולשתף פעולה עם סב"א.

עם השנים מתברר שוב ושוב שאיראן נוקטת רמייה והולכת שולל. היא אינה מנהלת שקיפות בנושא כלפי סב"א, ובמסגרת זו היא גם מסתירה דווקא את האלמנטים הצבאיים של תוכנית הגרעין שלה.

שוב חילופי מהלומות מילוליות שגולשות לאוזני העולם כולו, ואף מיועדות אליו, בעקיפין. איראן מאיימת בהתחמשות העשרת אורניום, והתגובה הטראמפאית האופיינית לא מאחרת // סנקציות נוספות ניתכות על הכלכלה האיראנית, ואיראן מגיבה בפגיעה ימית בארבעה כלי שיט // האם זהו תהליך שעשוי להוביל למהלך כלשהו? מי יצא חזק יותר במלחמה הזו? ומה האותיות הקטנות של כללי המשחק? ד"ר יוסי מנשרוף, חוקר איראן ומליציות שיעיות במכון ירושלים, ומרכז עזרי לחקר איראן, פורש את בתמונה ומציג את הנתונים הפחות ידועים

סערה במפרץ

מהשפה ולחוץ

"גם איראן וגם סבב"א טוענים שאיראן הפסיקה את הערוץ הצבאי של פיתוח הגרעין שלה. למרות זאת, בדיקות מעמיקות מוכיחות אחרת. מסתבר שהאיומים שאיראן משמיעה נובעים אך ורק מהלחץ הכלכלי הגובר, ללא קשר לעובדות בשטח. הלא מימוש האיום מתבצע בכל מקרה מתחת לרדאר".

ולמה אמריקה אינה פועלת בצעד מעשי יותר? "האמריקאים מודעים לפגיעות של כוחותיהם באזור ולכן אינם חותרים למלחמה פיזית נגד איראן, אלא מתמקדים בפן הכלכלי. לא רק זאת, אלא שלפי דיווחים באיראן, הועבר מסר חשאי לחמינאי שפניה של אמריקה אינן למלחמה.

במילים אחרות, האיראנים יודעים שכל ההיערכות האמריקאית מול איראן איננה מהותית ואינה מאיימת, אלא רק הרתעתית. הם מתעודדים מכך, ומצהירים שלא קיים איום צבאי ממשי. האמריקאים טרחו לעגן את המסר באמצעות ראיונות של בכירים לתקשורת, שמיהרו להבהיר שפריסת הכוחות האמריקאים נועדה להגיב לתוקפנות

באופן תמוה, הנשיא האמריקאי הקודם, אובמה, נתן גושפנקא לתוכנית הגרעין הזו למרות שעקרונית היא הייתה בלתי כתובה. הסכם הגרעין קבע לראשונה שמותר לאיראן להעשיר אורניום בשטחה, בניגוד לכל תקנות האו"ם.

האיראנים בעצמם יודעים לומר שהמהלך הזה היה ניצחון על אמריקה, ונתן להם כוח. בניגוד לציפיות האמריקאיות להתמתנות, דווקא הסכם הגרעין עודד אותם להקצין את עמדותיהם, כפי שראינו במלחמה בסוריה.

רק לתזכורת קצרה, איראן נתנה תקציב של פי 4 לחיזבאללה, כדי שיהיה שותף ראשי ברצח עם שאיראן הובילה נגד מתנגדי אסד. בנוסף לכך, איראן שיגרה מיליציות מעיראק, מאפגניסטן ומפקיסטן, וחסמה כל אפשרות למהפכה בסוריה. כשכל הניסיונות לא צלחו בדיכוי המרד, איראן פנתה לעזרת לרוסים, ואלו היטו את הכף, והחזירו את אסד לשלטון.

כעת מגיע הנשיא הנוכחי טראמפ, מצביע על המעורבות העמוקה של איראן בטרור בסוריה, באפגניסטן, ובתימן ודורש מאיראן לשנות את המדיניות באופן מהותי, הן בעניין הגרעין - להפסיק לחתור לפצצה, והן בעניין הטרור.

איראנית, אבל לא לזום מהלך כלשהו.

השאלה המהותית המונחת בפני העולם היא - האם איראן תמשיך באסטרטגיה שנהגה עד כה, במסגרתה היא ממתינה לבחירות הבאות בארה"ב בעוד שנה וחצי, ולא תזום מתקפה שלה או של כוחות מטעמה נגד האמריקאים, או שלהיפך, היא תעודד משבר אזורי, כדי לאותת לאמריקאים שהסבלנות פקעה. מערכות הביון חוקרות ומנסות לאתר רמזים לאן נושבת הרוח באיראן.

באיראן עצמה יש ויכוח פנימי בצמרת המשטר. הפלג בראשות הנשיא חסן רוחאני, הידוע כפרגמטי יותר, מציע מו"מ עם האמריקאים, מבלי להתחייב לשום דבר; למרות את הזמן ולהשיג ויתורים בעבור תמריצים סמליים מצד איראן, מה שקרוי מתקפת החיכוכים. לעומת זאת, הפלג הרדיקאלי של משמרות המהפכה, שזוכה לתמיכת המנהיג העליון עלי חמינאי, שהוא למעשה קובע את מדיניות המשטר, דוחה את הקריאות למו"מ עם וושינגטון. החשש הוא שהפלג הרדיקאלי ייצור משבר אזורי, כדי להסיר את הלחץ על איראן.

לא יושבים למו"מ

"המשבר האזורי יכול להיות ברצועת עזה נגד ישראל", אומר מנשרוף. "רמז לכך שמענו לאחרונה, כשמנכ"ל הגייהאד האסלאמי צפה שבקיץ הקרוב תהיה מלחמה עם ישראל בעזה. נאסרללה, לעומת זאת, מאותת לאיראנים שאיננו ערוך למלחמה עם ישראל, ובראיון האחרון שהיה עימו, דחה כל אפשרות למלחמה עם ישראל בקיץ.

היתכנות נוספת למשבר שתיצור איראן היא במפרץ הפרסי, והפיגוע בתחילת השבוע עלול להצביע על כך. בתחילת השבוע הותקפו ארבע ספינות מסחריות, שתיים מתוכן סעודיות, ב'פעילות חבלה' לחופי המים הטריטוריאליים של איחוד האמירויות הערביות, מול נמל פוג'יירה. כפי הנראה, העקבות מוליכים לפיגוע איראני. ייתכן שהאיראנים מאותתים באמצעות מה שקרוי 'פיגוע בחטיבה נמוכה' שהם מוכנים ליטול את היוזמה ולפעול נגד האמריקאים במפרץ הפרסי."

האם יש לארה"ב מה לעשות במצב הקיים?

"אני סבור שהמשל האמריקאי צריך לגבות את הלחץ המקסימלי על איראן באיום צבאי. לשם כך יש לשחזר את שאירע בשנת תשס"ג.

הפעם היחידה שאיראן הקפיאה חלקית את הערוץ הצבאי של פיתוח הגרעין שלה הייתה בשנת תשס"ג. היה זה לאחר שארה"ב פלשה לאפגניסטן, ובהמשך לעיראק, לאחר הפיגוע במגדלי התאומים. איראן השכנה החלה לחשוש מפני התחנה הבאה, שלא הייתה רחוקה. לחץ של איום צבאי עשוי להרתיע עוד יותר מהחרפת סנקציות כלכליות. בהחלט.

שאלת השאלות היא האם ממשל טראמפ יצליח להחרף את הסנקציות על איראן בזמן שנותר לו, ולהחזיר אותה לשולחן המו"מ הגרעיני כדי להקים הסכם גרעין טוב יותר שימנע מאיראן לפתח נשק גרעיני. כפי הנראה, הדעה הרווחת בצמרת המשטר האיראני היא, לעשות ככל הניתן כדי לא להיענות למו"מ."

זה לא מפתיע, בפרט כאשר הרשויות באיראן הורו על סגירת מגזין שקרא לקידום משא ומתן עם ארצות הברית. המאמר הזהיר כי סגירת מיצרי הורמוז על ידי איראן תוביל למלחמה נרחבת.

מדוע הם כל כך מסתייגים ממשא ומתן עם ארה"ב?

"יש לכך כמה סיבות. ראשית, האיראנים רואים בפיתוח הגרעין מעין תעודת ביטוח של המשטר. משטר קדאפי בלוב נכשל, לשיטתם, כשניאות לפיקוח על תוכנית הגרעין ופירק את נשקו הגרעיני. בכך הוא איבד את שלטונו. אם הם יוותרו על הגרעין, לפי הבנתם זה יסכן את שרידות המשטר.

בנוסף, הידברות בין טהרן לווינגטון תגרום, כך לפי חששותיו של המנהיג חמינאי, לחדירה תרבותית מהמערב לאיראן, שתעקר את התרבות האיראנית משורשה. התערבות בין ארה"ב לאיראן תביא לחדירת ערכים

עיראק, בין טהרן לוושינגטון

במקביל לתכונה האמריקאית באזור המפרץ הפרסי, דיווח בתחילת השבוע הערוץ הסעודי 'אל-ערביה', כי מפקד כוח קודס במשמרות המהפכה, קאסם סולימאני, הגיע לבגדאד וערך פגישות עם בכירי המיליציות השיעיות שם התומכים באיראן. סולימאני, כך על פי דיווחים ערביים שונים, ביקש להתכונן לקראת השתתפות במלחמה נגד האמריקנים בעיראק.

בראיון עם דובר השבטים הערבים בעיראק, טען מזאחם אל-חוויית לרשת 'אל-ערביה' הסעודית, כי בבסיסי המיליציות השיעיות שנתמכות באיראן הוצבו טילים בליסטיים שנועדו לפגוע בבסיסי הכוחות האמריקניים. בנוסף עדכן פוליטיקאי עיראקי המקורב לשיחות בין ארצות הברית לעיראק, ודבריו אף פורסמו בעיתון המקומי, כי שר החוץ האמריקני, מייק פומפאו, הזהיר בביקורו בעיראק בשבוע שעבר שארצו לא תשב בחיבוק ידיים, אם המיליציות החמושות המקורבות לאיראן ינקטו פעולה שתפגע באינטרסים שלה בעיראק או באזור. לדברי אותו פוליטיקאי, פומפאו עמל על כך שהממשל בבגדד יישא באחריות לרסן את אותן מיליציות.

חוסין חאנזאדי, נוכחות האמריקנים במפרץ הפרסי הגיעה לקצה ועליהם לעזוב אותו.

הוא לא היחיד שהיה לו מה לומר בנידון. נושאת מטוסים עם לפחות 40 עד 50 מטוסים ו-6,000 לוחמים בתוכה היוו בעבר איום רציני, אבל כעת האיומים הפכו להודמנויות, לעג מפקד תחום התעופה והחלל במשמרות המהפכה, תוך התייחסות לנוכחותה של נושאת המטוסים האמריקנית באזור המפרץ הפרסי. גם חוסין סלאמי, מפקד משמרות המהפכה, אמר כי ארצות הברית אינה מסוגלת לנהל מלחמה עם איראן ושליחת נושאת המטוסים לאזור מקורה בניסיון לוחמה פסיכולוגית. למרות זאת, הוא לא נמנע לשגר איום. 'אם ארה"ב תבצע מהלך', הודיע למעצמה האמריקאית, 'נפגע להם בראש'.

לאחר הכוונות המסיבית, מי בעצם אמור להילחץ מכך?

"האיום האיראני אינו בעיה אמריקאית או ישראלית בלבד. זו בעיה כלל עולמית. יחד עם זאת, על ישראל להיות ערוכה לכל תרחישי הסלמה ומלחמה. מותו של מספר 2 במשטר האיראני לפני כשנתיים מקשה את העניין עוד יותר. במשך השנים, בתקופות שונות, הוא זה שקידם עסקאות ושיחות חשאיות עם ארה"ב. בהיעדרו קשה יותר להתנהל. ישראל אינה חלק עיקרי של התמונה, אבל בהחלט נמצאת בתמונה".

מעריכים, שישללו את הזהות שהמשטר משריש בעם, ובראשו התנגדות לארה"ב".

חלק מהתמונה

אז הדיבורים עברו לשלב המעשים, ובמטה של פיקוד המרכז האמריקני בקטאר נחתו בימים האחרונים מפציצי B-52 ובסיס אל-עודייד התאכלס ב-10,000 אנשי צבא. זה לא הכל. בחודש שעבר הפליגה נושאת המטוסים 'אברהם לינקולן' מארה"ב. בניגוד לתכנון המקורי רק לעבור במפרץ הפרסי, כחלק ממסעה, נותרה במקום, בגיבוי משחתות נוספות. בשבוע שעבר הכריז הפנטגון על השבת סוללת טילי פטריוט למזרח התיכון, וכן על שליחת ספינת הטיילים האמפיבית 'ארלינגטון' ועליה אספקה וחיילי מארינס אמריקנים, ובימים אלו שולחת ארה"ב בימים הללו כלים צבאיים כבדים. זאת במקביל לכוחות אמריקנים נוספים הנמצאים בבחריין ובכווית.

כצפוי, המהלך זכה לתגובות נמרצות מהצד האיראני. בכירים בצבא האיראני ובמשמרות המהפכה התייחסו לנוכחות הצבאית האמריקנית במפרץ הפרסי ושיגרו איומים. 'על כוחותיה של ארצות הברית לצאת מאזור המפרץ הפרסי', הכריז מפקד חיל הים של איראן, אדמירל

**כש'בן הזוג אינו עובד,
מצטמצמות האפשרויות
לקבל החזר מס. אך לאור
'חוק השוויון', בן הזוג, אשר
תורתו אומנותו, נחשב
לשותף בהתאם לחוק
במשפחתו אותו מנהלת
אשתו. ואם היא תופרת?
או גרפיקאית? סופרת או
מורה פרטית? מחקר מקיף
בסיוע עסקנים מסורים
ואישי מקצוע מובילים**

וגננות או גם לעובדות במקצועות חופשיים כמו מעצבת פנים, ציירת או אדריכלית שעובדות מהבית - האם גם הן יכולות לחלק את ההכנסה עם הבעל?
קיבלנו תשובה קצרה בסגנון: "ייתכן שכן, צריך לבדוק אצל כל אחד לגופו".
לירז כמרן, רואת חשבון מירושלים, נחלצה להסביר את הנושא ואומרת: "אכן, יש לי לקוח ששותף בעסק הביתי שלהם, אבל הוא באמת שותף. צריך באמת לתרום לעסק כדי שהחלוקה תהיה חוקית, ולא כולם יכולים להוכיח זאת. אם יבואו חוקרים, הירגעו, אני אומרת שבוודאי יבואו, אבל אם יבואו - מה תגידו להם? יש לכם הוכחות? תשובות סדורות? אם כן, תוכלו לחלק את ההכנסות וליהנות. לפני שנדבר על חלוקת ההכנסות בין בני הזוג, כדאי להבין קודם מהו עוסק פטור.
לא מעט אנשים חוששים לעשות את הצעד לקראת פתיחת עסק עצמאי. החשש העיקרי העומד בדרכם ועוצר אותם הוא לא בהכרח הסיכון העסקי או הפחד משינוי. החשש העיקרי הוא הרתיעה מפני כל ההליכים הביורוקרטיים העומדים בפניהם בבואם לפתוח עסק. אך למעשה, אין כל סיבה להרגיש כה מאוימים מההליך. בס"ד, ניתן לצלוח זאת בקלות יחסית, עם ההכוונה הנכונה".

אלא גם בעלה.
השנה, עם הגדלת מענק ההכנסה, מדובר בסכומים גבוהים ממש, וחבל שאנשים אינם מודעים לזכויותיהם. אני אומר זאת לכל מי שאני מכיר ויודע שזה יכול לעזור לו, אך לא כולם יודעים כמה זה פשוט לביצוע.
איך עושים זאת? מי שכבר מדווחת כעוסק פטור צריכה רק לשים לב בדו"ח השנתי למס ההכנסה, ולצרף גם את הבעל כשותף לעסק. כמובן, בהתאם לעזרה שלו בהנהלות העסק, ולחלק את הסכומים לפי מה שמתאים להם. כדאי לבדוק ואולי גם להתיעץ על גובה הסכומים המחולקים. יש טבלאות נתונים מסודרות וניתן בקלות לברר מה גובה הסכום המזכה במענק.
עוד צריך לזכור שיש לגובה הסכומים אי אלו השלכות, למשל על גובה המלגה של חופשת לידה, שהרי החופשה משוקללת לפי ממוצע הסכומים המדווחים על ידי האישה. כך שמומלץ לבדוק ולוודא כמה ואיך לחלק את ההכנסות בצורה שתהיה טובה ביותר".
האם אברך יכול לדווח שהוא שותף בעסק? זה לא עלול לפגוע ברישומים שלו כאברך?
"לא אמורה להיות שום בעיה אם מדובר בעסק עצמאי המתנהל בבית. האברך לומד בכולל, ומותר לו לעזור בבית בשעות שאינן סדרי הכולל. צריך רק לכתוב בדו"ח השנתי ולסמן 'כן' בשורה של 'מקור הכנסה משותף לבני הזוג', וכן למלא וי בריבוע של 'האם עמדת בתנאי סעיף 66 ד' או לא עמדת' ובמילים אחרות הוא נשאל - האם תרמת לעסק שיוכל להרוויח? בשורה זו למלא 'כן'".
האם הבעל יצטרך לשלם ביטוח לאומי מוגדל?
"לדעתי, הבעל רק מרוויח, כי ממילא הוא מחויב לשלם דמי ביטוח לאומי חודשיים בסך של כמאה שקל. כעת הוא ישלם מעט יותר, לפי אחוזים מהסכומים שהוא מדווח, אך יקבל בהמשך את מענק ההכנסה. המענק גדול בהרבה מכל התשלומים שהוא משלם.
לגבי בעלות עסק פרטי, שעד היום לא דיווחו, ויש רבות כאלו כמו מטפלות ומנהלות מכירות, לדעתי הן מפסידות. עובדות שלא מדווחות מפסידות חופשת לידה, מס הכנסה שלילי וביטוח לאומי. ולא צריך לחשוש כל כך מדיווח, הרי מס הכנסה הן ממילא לא יצטרכו לשלם, אם הן לא עוברות את סכומי התקרה של המס (בערך מאה אלף לשנה).
יש גם כאלו שחוששים מביורוקרטיה וטופסולוגיה, ומעדיפים לתת לרואה חשבון לסדר להם את הדיווחים, וזה נפוץ מאוד. אך למי שרוצה לחסוך, זו פרודורה לא מסובכת ואפשר לפתוח תיק ולדווח בלי צורך בעלויות ובלי יועצי מס או רואה חשבון. מי שרוצה רק להתייעץ על הסכומים המדויקים, תמיד יכול לפנות לשיחת ייעוץ אחת, ואת ההמשך לנהל לבד. אצלנו פתחתי תיקים לכל בני המשפחה שנוקקו לכך, וזו מטלה קלה, פשוטה ולא סבוכה בכלל.
למי שעובדת מהבית כדאי לברר האם היא עונה לתנאים, האם היא יכולה להיחשב כעוסק פטור (לא כל המקצועות נחשבים כעוסק פטור, יש כאלו שחייבים לדווח כעוסק מורשה, ושם התנאים שונים מעט), והאם בעלה יכול להיחשב כשותף (לא כל הורדת פח תיחשב כתרומה לעסק, מומלץ לבדוק באופן אישי מה קביל בכל מקצוע)".
פנינו לרואת חשבון כדי לבדוק ולהוסיף את הצד המקצועי שבעניין, אך נתקלנו בקשיים. כמה וכמה רואות חשבון ביקשו לחמוק מהמשימה. לדבריהן, אי אפשר לתת הדרכה כללנית כזו בלי לבדוק את התנאים האישיים של כל אחד ואחד. זה עלול להיות לא חוקי בעליל, והן לא מוכנות לקחת אחריות.
אחת מהן (בשום אופן לא הסכימה להזדהות בשמה) הסכימה לומר: "באופן כללי חלוקת ההכנסה בין שני בני הזוג היא אפשרות חוקית קיימת, אבל חייבים לעמוד במספר תנאים. אופציה זו אינה קשורה למס הכנסה שלילי, אך התוצאה שלה יכולה להשפיע על הזכאות לכך".
הוספנו ושאלנו האם אופציה זו קיימת רק למטפלות

י. סלומון

העסקן הרב ש' מספר בשיחה ל"הפסל" על תגלית מדהימה שלא רבים מכירים, ויכולה להכניס בס"ד יותר מעשרים אלף שקלים בשנה. לדבריו, מדובר בדרך קלה ויעילה להגדלת הכנסות, אפשרות חוקית ואמינה, שאף לא דורשת מאמץ ועלות בפני עצמה. אכן ואומנם, זה לא מתאים לכולם, יש תנאים מסוימים שצריך לענות עליהם, אך אין ספק, שווה לבדוק את הדברים. צעד קטן שיכול להוסיף סכום גדול.
"זהו טיפ חשוב שמתאים במיוחד למשפחות בני התורה, במקרים שבהם האישה עובדת בעסק פרטי מהבית, ורשומה כעוסק פטור", הוא אומר. "לא פעם ההכנסות שלה גבוהות יחסית, והיא אינה זכאית לקבל מענק הכנסה - מה שמוכר בשם 'מס הכנסה שלילי'. בהוצאות המשפחה זה לא נחשב כלל כהכנסות גבוהות, אך כידוע, תקרת מס הכנסה שלילי אינה מותאמת לפי מספר הילדים במשפחות ברוכות, ורבים מאיתנו אינם זכאים לקבל את המענק, למרות שהוא ממש לא יהיה מיותר... במקרה שהאישה עובדת מן הבית, לעיתים רבות בעלה האברך מושיט יד מדי פעם ומסייע לה בעבודתה - אם זו מטפלת משפחתון שבעלה שומר לעיתים על הילדים או עוזר בהכנת האוכל ובקניית צרכי התינוקות, ואם זו מנהלת מכירה שבעלה עורך את השליחויות ומסיע את הסחורה בערבים, במקרים כאלו - שנפוצים למדי בציבור שלנו - כדאי לנקוט פעולה קטנטנה בעת הרישומים הרשמיים: בכתיבת הדו"ח השנתי למס הכנסה, בדיווח על העוסק פטור, יש לכתוב גם את הבעל כשותף בעסק. יש לציין מה תרומתו לעבודה ובאילו אחוזים, וכך לחלק בהתאמה גם את הסכומים בין שני בני הזוג. ומה הרווח? כעת, הסכומים הגבוהים שהרוויחה הגברת מתחלקים בין השניים, ואינם גבוהים מתקרת מס ההכנסה השלילי! ולא רק זאת, אלא שניהם גם יחד זכאים למס הכנסה שלילי. ואל יקל בעיניכם, מדובר בסכומים גבוהים שנעים בסביבות סך 11,500 שקלים, לכל אחד מבין השניים".

ממתי קיימת האופציה הזו? האם היא חוקית?
"חוקית לחלוטין", מאשר הרב ש'. "יש כאן שילוב של חוקים שנחקקו בשנים האחרונות כולל החוק האחרון מהשנה האחרונה, שכולם יחד תורמים את חלקם ליוזמה. ב-2013 נחקק חוק השוויון, שקובע כי כל עסק שמתנהל מהבית יכול להיות משותף אוטומטית גם לבעל, ונקודות הזיכוי יחולו גם עליו. כך ניתן לרשום את הכנסות העסק על שם שני בני הזוג. בשנה שעברה נוסף חוק במה שמכונה על ידיהם 'הוראת שעה', חוק שמעלה מאוד את סכום מענק העבודה, כך שכיום מדובר בסכומים נאים למדי. אינני יודע עד מתי החוק הזה יימשך, להערכתי חוקים סוציאליים כאלו אף אחד לא ימהר לבטל, כך שכדאי לשים לב לדברים ולשקול את רישום הבעל בעסק. שימו לב, בימים אלו מגישים את הדו"ח השנתי לבעלי עוסק פטור, ומומלץ לשקול את הרישום לפני הגשת הדו"ח. וגם אם איחרתם את המועד לשנה החולפת, ניתן להירשם כעת כעוסק פטור בשנה הנוכחית. יכול להיות שממתינים לכם שם 23,000 שקלים... וחבל שהציבור אינו מודע לזכויותיו".

כבר לפני שנתיים התחלנו עם הדיוק הזה ברישומים, ובשנה שעברה המשכנו ופעלנו כך עם כמה וכמה משפחות בעירנו, וכולם נהנו מהמענק הבלתי צפוי. היו אלו בעיקר בעלות משפחות שעד היום לא יכלו לקבל מענק הכנסה, כי רשמית, הן מקבלות סכומים גבוהים מעל תקרת הסף. כידוע, בשיקולי המענק לא מביאים בחשבון את ההוצאות הרבות של המטפלות, ולכן הן לא קיבלו עד אז מענק הכנסה. כיום, עם פיצול הרישום בדו"ח השנתי, הסכומים יורדים באופן משמעותי, ומחולקים בין שני בני הזוג, וכך האישה זכאית לקבל מענק הכנסה, ולא רק היא

חוק השווייון החיובי

פחד ומצהירים על כוונתנו להתחיל עסק פרטי קטן. כך אפשר להתחיל להפעיל את העסק באופן חוקי. היתרונות המרכזיים הנוספים של עוסק פטור:

- הוראות ניהול ספרים לעוסק פטור פשוטות ובסיסיות מאוד, אפשר לנהל אותם לבד. הדרישה היא בעיקרה הפקת קבלות, ניהול ספר פדיון יומי / הכנסות ושמירת תיעוד חוץ של כל המסמכים הקשורים לניהול העסק.
- אין דיווחים חודשיים או דו-חודשיים למע"מ - הדיווח נעשה אחת לשנה באמצעות הצהרת עוסק פטור. התוצאה הישירה היא חיסכון בעמלות הנובעות מניהול חשבונאי המוקדש לטובת אותו דיווח.
- לרוב העוסקים הפטורים אין חבות מס כי אינם מגיעים לסף המס.
- ניתן לקזז הוצאות עסקיות, כאשר בנוסף מוסיפים להוצאות את המע"מ ששולם במסגרת ההוצאות שלא ניתן לקזז - הרווח קטן וחבות המס קטנה בהתאם.
- אם עושים זאת דרך גורם מקצועי כמו משרד הנה"ח או רו"ח, עלות הגשת הדו"ח השנתי למס הכנסה נמוכה יותר עבור עוסק פטור מאשר עוסק מורשה.
- והיתרון האחרון שנידון כאן הוא היכולת לקבל מענק עבודה (מס הכנסה שלילי) כאשר מדווחים על ההכנסות, כמובן בכפוף לתנאים מסוימים. //

מתשלום מקדמות ביטוח לאומי (יש אפשרות לא לשלם, אך הפרטים מורכבים). הוא אינו פטור מתשלום מקדמות למס הכנסה, והוא אינו פטור ממס - בהתאם לגובה ההכנסות ולנקודות הזיכוי שלו. חישוב המס נעשה בנפרד, בסוף שנה על כל ההכנסות השנתיות.

יתרונות של עוסק פטור

אם לא הוא פטור מכל כך הרבה חובות, מה בכלל המעלה שלו?

"היתרון המרכזי של הגדרת עסק כעוסק פטור הוא הפשטות שבה מתנהל התהליך, וגם בכך שזוהו הליך ללא התחייבויות תפעוליות מורכבות מדי. כך יוצא שזוהי אפשרות נוחה וזמינה מאוד לעסקים קטנים חדשים, שבתור התחלה רוצים להתחיל פעילות עסקית, אך אינם בטוחים מה יהיה גובה ההכנסות ומה היקף הפעילות."

מהו תהליך פתיחת תיק עוסק פטור?

"בקצרה, פתיחת עוסק פטור נחשבת לקלה ומהירה מאוד, בפרט באקלים העסקי והביורוקרטי המשוכלל אצלנו. פשוט ניגשים לפתוח תיק במע"מ, תיק במס הכנסה ותיק בביטוח לאומי. כן כן, ניגשים בעצמנו ללא

מבוא עוסק פטור

יש לכם שירות או מוצר משלכם שאותו אתם רוצים לספק לציבור. זוהי למעשה ראשית ההחלטה לקראת פתיחת עסק עצמאי קטן משלכם. השאלה היא איך מתקדמים משם. איך הופכים את הרעיון והעסק שלנו למשהו חוקי ופועל אשר יקרום עור וגידים למול עיננו? אקדים ואומר מהו עוסק פטור: עוסק פטור הוא ההגדרה הבסיסית ביותר של סוגי עסקים בישראל, כאשר עוסקים פטורים הם עסקים קטנים בעלי מחזור הכנסות נמוך. עוסק פטור זהו אדם שפותח עסק עצמאי לכל דבר ועניין. וממה הוא פטור? הדבר היחיד שהוא פטור ממנו זה דיווח חודשי או דו-חודשי למע"מ. עוסק פטור מגיש רק פעם אחת בשנה הצהרה למע"מ ובה הוא מדווח על גובה הכנסותיו. אם המחזור השנתי אינו עולה על 100,187 נכון ל-2019 הוא יישאר עוסק פטור גם לשנה הבאה. אם מחזור ההכנסות השנתי עולה, מע"מ יהפוך אותו להיות עוסק מורשה. חשוב לדעת כי עוסק פטור אומנם פטור מדיווח חודשי או דו-חודשי למע"מ, אך הוא אינו פטור מפתיחת תיק במס הכנסה, הוא אינו פטור מפתיחת תיק עצמאי בביטוח לאומי, והוא אינו פטור מהגשת דו"ח למס הכנסה, וגם לא

נתנאל קניגסברג

על מעלליה של מערכות אכיפת החוק בישראל נשפכו מילים רבות, תגים רבים חוברו והגיעו לכדי דפוס, ועדיין היא מתבוססת בתחלואיה, כי רבים המה... עוד מעבר לכך, חוסר באמצעים ובחובת תיעוד, ההסכמה שבשתיקה והחתימה לשקט תעשייתי בתחום מצד החוקרים וכן גם השופטים מהווה חיפוי להתעללויות ולאמצעים "המיוחדים" שנוקטים החוקרים בחדרי החקירות.

פרשת דומא זכתה לסיקור נרחב, השאלה האם האירוע - אירוע חמור ומזעזע בו הוצת בית משפחת דוואבשה בכפר דומא ושלוש מיושביו נהרגו - הגיע על רקע לאומני או שמא על רקע של מלחמת חמולה פנימית עוד לא באה על פתרונה. מה שנראה בבירור כפעולת 'תג מחיר', כאשר הכתובות בכפר מעידות על כך, מוכחות על ידי קרובי החשודים הטוענים למלחמת חמולות פנימית בכפר שהוסוותה מאחורי פעילות הימין.

הפרשייה וחקירתה הביאו למעצרים נרחבים, שחלקם התבססו על "מעצרים מנהליים" ללא התייחסות למשך המעצר ולתנאיו, לעינויים בחדרי החקירות לקטינים וגם לבוגרים ועוד, חשפו את המערכת מבפנים. עורכי הדין שיכלו לראות את העצורים רק שלושה שבועות לאחר המעצר (פרק הזמן הממושך ביותר המותר על פי חוק) ביקשו להוציא לתקשורת את הדברים שאליהם נחשפו, על מנת לעצור את המאסר והלחץ הפיזי והנפשי לו נידונו לקוחותיהם על ידי המחלקה היהודית בשב"כ.

חקירה מתגלגלת

פרשיית דומא בעיצומה, מעת לעת מלווה התקשורת את ההתפתחויות בפרשה. רק השבוע הושג הסכם טיעון בקרב אחד החשודים בפרשיית דומא. עסקת הטיעון כללה הודאה בשלושה מתוך שמונת הסעיפים שבהם הואשם אחד החשודים, כאשר התהליך עוד לא הסתיים. קיים אישום נוסף שלגביו עוד לא הגיעו לפשרה והחתימה של עורכי הדין הינה למנוע מהקטין חזרה לכלא לריצוי הדין, העילה היא העינויים והמעצר הממושך אותו הוא חווה עוד טרם נפסק הדין והוכרע.

מן המעט שנחשף במסגרת הפרשייה עולה השאלה, האם בסופו של דבר לאחר שהוכח על ידי עורכי הדין (שחלקם התפטרו במהלך הזמן בשל העובדה שנאסר עליהם לפגוש את החשודים) ונפסק על ידי בית המשפט כי הופעלו אמצעים אסורים על החשודים בפרשה, יהיה מישור בשירות הביטחון הכללי שיתן על כך את הדין, או שהמצב יישאר על מתכונתו מתוך הכלה בלתי רגילה של מערכות אכיפת החוק הישראליות, הכלה שהופכת אותם ל"צפון קוריאני סטייל"?

עו"ד עדי קידר מייצג את אחד העצורים בפרשת דומא, קטין שהיה כבן 16 בעת האירוע והיום הוא בן 20 ועדיין שקוע בביצת המשפטים שיימשכו עוד חודשים אם לא עוד שנים, וטרם הוכרע האם הוא אכן נאשם או עדיין בסטטוס החשוד.

השאלה שמטרידה את מערכת עורכי הדין - שטוענים למערכת משפט עכורה, הכוללת בין היתר תיאומים בין שופטים לבין חוקרים ופשעים נוספים שאינם מתועדים - היא כמה מהאנשים שיושבים בכלא הישראלי הינם אנשים חפים מפשע, ולא פחות מכך כמה פרשעים מסתובבים כאשר ידיהם מגוללות בדם ואין אף אחד שמחפש אותם.

ריקבון

"במערכת המשפט הישראלי", אומר קידר, "יש כל כך

מערכת עקיפת חוק // אחרי האשמות והודאות

יורדי דומא

קדימה. המטרה שלנו עכשיו היא להילחם על זה שהוא לא יראה עוד יום אחד בכלא. במיוחד ילד כזה שעבר את כל מה שהוא עבר.

קשה לומר שאנחנו מרוצים מהתוצאה, כל צד ויתר על משהו כדי להגיע לנקודה הזו, אך מבחינה משפטית זהו הסדר מצויין.

עורך הדין קידר מפיץ תובנות מהאירוע, מבחינתו פרשיית דומא ובמיוחד החקירות של החשודים גרמו טלטלה בציבור הישראלי הרחב, ולדעתו גם בקרב חלק מהשופטים שראו דברים חדשים מול העיניים, אולי דברים שהיו ידועים להם אבל הם לא נאלצו להתמודד איתם בתוך המערכת עם תהודה תקשורתית רחבה. "התעוררו בי הרבה מחשבות אחרי השנים של הסבל שליווינו", הוא מציין. "כשעוברים בסדר כרונולוגי על הדברים ובוחנים את הסיפור אפילו רק של השנתיים האחרונות, רואים שנעשה פה שינוי שהתחיל בתודעה וחלחל פנימה עוד ועוד".

"לאחר שהתנהל משפט במשך כשנתיים וחצי, בית המשפט קבע כי הוא פוסל את ההודאות של הקטין. השופטים נתנו גיבוי לדברים שהבאנו בפניהם, והוכחנו

הרבה בעיות שמתחילות מהשורש ומגיעות לקדקוד. אבל אני חייב להודות שאילו היו מדברים איתי לפני תקופה על השופטים היו לי עוד כמה מילים רעות לומר עליהם. במקרה שלנו השופטים קיבלו החלטה שהייתה מאוד לא מקובלת עד לאחרונה, בעיניי הם קיבלו החלטה אמיצה. אמנם חיכינו להחלטה הזו שנתיים וחצי, בהן ניסינו להוביל מהלך שיוכיח כי הנאשם הודה באשמה רק מפני שהיה נתון תחת חקירות של עינויים. אבל הסוף הטוב מבחינתנו הוא שהם קבעו כי הנאשם הודה בחקירות ברצח בפרשיית דומא רק בשל העובדה שהופעלו עליו אמצעים פיזיים".

לדבריו של עו"ד קידר, למרות שההיגיון אומר שאמור להיות מובנים מאליו, שחקירות באמצעים כאלו על קטינים ובכלל עשויות להוציא הודאות שקריות, זה עדיין לא ברור לגורמים שונים.

השבוע הושגה עסקת טיעון בקרב הנאשם אותו אתם מייצגים. מדוע הגעתם לעסקת טיעון אם לדבריכם הוא חף מפשע?

"תמיד בעסקת טיעון יש תחושה של החמצה, אבל המטרה בעסקת טיעון היא לא להסתכל אחורה, אלא

של פרשיית דומא היה חדש ובלתי חוקי. בנוסף ידוע כי בידי מערכת הביטחון נתונים מדויקים לגבי הפרשייה שמשיקולים ביטחוניים אינם מתפרסמים ואינם קשורים כלל לנאשמים בפרשה.

ההתייחסות שלנו בבית המשפט הייתה שהשימוש באמצעים הללו לא היה ענייני ולא בעל השפעה על הצלת חיי אדם, הוא מתמקד. "פגעו בו בגוף ובנפש ויש לו פוסט טראומה. אילולא עסקת הטיעון הוא עשוי היה לשבת שנים ארוכות בכלא על לא עוול בכפו".

טקטיקה

עורך הדין קידר מסביר, כי חלק מהסדר הטיעון היה השיקול כי יש לשים את הפרשה הזו מאחור ולהתחיל להשתקם. הנאשם כבר בן 20. הוא היה אז צעיר, אחרי שבית המשפט הכריע ופסל את ההודאות ואחרי שנתיים ושמונה חודשים הוא שוחרר. עכשיו הוא נמצא במעצר בית ובאיוזק אלקטרוני ואנחנו עם הפנים קדימה. רוצים לגמור עם העניין".

איך אתם מתקדמים הלאה?

"אנחנו רוצים לסיים עם האישום האחרון שעוד לא הגענו להסדר בשבילו. בחצי שנה האחרונה הדיונים התעסקו באישום של ארגון טרור. אחרי שבית המשפט יכריע נעבור לשלב הטיעונים לעונש, ובו מן הסתם יבוא לידי ביטוי גם הדברים שאמרנו בתקופת המעצר. אנחנו נילחם על זה שהוא לא יחזור למעצר בכלל, את שלו אם היה משהו הוא כבר שילם".

האם אתה חושב שהתקדים של פסק הדין של השופטים במקרה של הנאשמים בפרשיית דומא ימנע בעתיד מהחוקרים לנקוט אמצעים פיזיים כלפי חשודים? לגבי שאלה זו עורך הדין קידר נשמע סקפטי מאוד. "דווקא בעניין הזה השופטים לא היו מספיק נחרצים. הבעיה מתחילה ונגמרת בגוף שנקרא שירות הביטחון הכללי. שם אף אחד לא משלם מחיר על כלום, איש הישר בעיניו יעשה. השופטים מפחדים מהם, אף אחד מבין כל החוקרים שנהגו בצורה לא חוקית אינו מועמד לדין או אולי אפילו בוחר להתפטר. אף אחד מהם אינו הולך לשבת בכלא. העניין הסתיים מבחינתם בפסק הדין שלנו. כל חקירות השב"כ מתנהלות באופן לא ראוי, זה מתנהל במחשכים, אין ביקורת על כלום. אני אומר וחוזר: בשב"כ איש הישר בעיניו יעשה באצטלה של ביטחון המדינה, אין תיעוד לכל דבר, הכל קביל, הכל מותר וככה זה נראה. האנשים שלנו משלמים את המחיר".

האם יש לכם כאנשי מקצוע אפשרות להשפיע על המערכת שתשתנה, תהיה הוגנת או ישרה יותר?

"אין בידינו הרבה לעשות, אבל מה שפרץ את חומות השב"כ בחקירות של החשודים בפרשיית דומא זה התהודה שהייתה לאופן שבו הוצעו הודאות מחשודים. במקרה זה הפלטפורמה התקשורתית בה אנחנו השתמשנו ובה אנחנו עושים שימוש מעלה את הסיפור לכוותרות, יוצרת לחץ סמוי שבסופו של דבר מחלחל פנימה, לרשות השופטת, וכן אני מקווה שגם לחוקרים בעצמם", הוא מוסיף בתקווה. "אולי השתיקה שלהם עכשיו היא סוג של הוכחה, כי הם הפנימו שיש מחיר אפילו רק משפטי להתנהלות בלתי חוקית".

לדבריו של קידר, עמותות וארגונים רבים קמו על מנת לעצור את העבריינות שנעשית במחשכים בחדרי חקירות השב"כ, ובכלל. שיתוף הפעולה של הרופאים עם החוקרים והשוטרים בעת הפגנות ובעת חקירות עברו מזמן את הגבול של חוקיות ודמוקרטיה, הליכים ארוכים מתנהלים במח"ש על מנת להביא לתוצאה ולהוציא את הצדק לאור.

לדבריו, ניתן לראות ריכוך כלשהו וקבלה של הדברים של הטוענים, מה שלא היה לפני מספר שנים בבתי המשפט. אבל יחד עם זה הדרך עוד ארוכה, זו תרבות של ארגון שהתרגל להתנהל בצורה בלתי חוקית כאילו זה מובן מאליה, כאילו המציאות שלו היא מעל כל חוק והדרך להגיע אל היעד מותרת בלי דין ודין. //

שחולצו בעינויים, חזרה בה התביעה מהאישום

'הוא אמנם קטין, אבל הוא טרוריסט, חייבים למצות איתו את הדין', טענו בלהט מקורבים לשב"כ וגם לא מעט אחרים שהעדיפו להאמין לדבר המערכת // 'הוא אמנם חשוד, אבל הוא קטין. איך אפשר לענות אותו במרתפי השב"כ' טענו נגדם בני משפחה שבורים // ארבע שנים אחרי, והפרשה מסתיימת ללא אישום. איך זה קרה? עו"ד קידר מספר על עסקת הטיעון שנחתמה השבוע ועונה על השאלה האם זו הצלחה או כניעה

מבחינה משפטית עבורנו זה הישג אדיר". הוא מוסיף ומציין, כי גם נקבע כי התביעה תעתור לעונש של חמש וחצי שנים והם יעתרו לעונש קל יותר. "את מרכז הכובד שמנו על השימוש באמצעים המיוחדים, מה שאנחנו קוראים עינויים. האופן שבו נערכה החקירה הוא בלתי נתפס ונראה בעינינו פלילי מבחינה חוקית". האופן שבו התבצעו החקירות בפרשיית דומא היה תקדימי מבחינת האמצעים "המיוחדים" שהופעלו נגד הנאשמים?

"אנחנו שומעים פה פעם ראשונה שהופעלו שיטות חקירה אלימות כלפי נחקר, ואני מדבר כרגע על כל מה שאושר על ידי בית המשפט - לא מה אני טוען, אלא מה הוכרע. הקטין נפגע לא רק בגופו אלא גם בנפשו. אני מעריך שקרו מקרים כאלו בעבר אבל יכול להגיד בצורה ברורה, כי המקרים שאירעו בעבר ואושרו על ידי הממשלה ובית המשפט היו מקרים שבהם הופעל נוהל 'פצצה מתקתקת'. הנוהל הזה מופעל כשיש מחבל מתאבד שיש חשש שהוא יפעל בטווח הזמן הקרוב ויזיק לאנשים. אבל אף פעם לא הופעלו אמצעים 'מיוחדים' על קטין, לא יהודי ולא ערבי. האופן שבו התנהלה החקירה

באמצעותם שהחוקרים השתמשו באלימות כלפי הקטין. בהיכרות עם בתי משפט זה שינוי עצום. לכן החשוד א' שוחרר למעצר בית, עם איוזק אלקטרוני. כשהוא נמצא במעצר בית עם כל הטראומות שהוא עבר בחקירה, הוא מטופל כפוסט טראומטי לכל דבר. רק לאחר ההכרעה הזו העבירו אותו הליך של גישור שהתנהל במשך כחצי שנה, ובסופו של דבר הגענו לתוצאה הזו של עסקת טיעון".

ריכוך - אולי?

מה עומד מאחורי ההכרעה הזו?

"קודם כל ברמה של הנאשם שלנו כתב אישום שכלל שמונה אישומים הפך להיות כתב אישום של שלושה אישומים, אולי עוד אחד שיש עליו עוד דיונים. הוא זוכה משלוש האשמות חמורות מאוד, ביניהן ההצתה של המסגד, וכמובן יש הוראות, בהוראות בהקשר להתייחסות לפרשיית דומא בהסכם ניתן לנתק אותו מהמקרה, עכשיו הנאשם מנותק מהאירוע המקורי. בנוסף, יש איזה שהוא סוג של הסדר משפטי כזה שדי קשה להסביר אותו, אבל

ר. זהבי

סבבי הלחימה בדרום הפכו לשגרה. אם יישובי עוטף עזה התרגלו לאזעקות והסטרטוס שנשמר כבר מזה שנה ורבע תרגל אותם למתכונת של שגרת חירום, הרי שהנזקים הכלכליים מתעצמים מסבב לסבב. מאז צעדת השיבה שהתרחבה לטרור העפיונים ולמטחי הרקטות הם שילמו מחירים יקרים בתחומים שונים ורבים ממה שניתן לשער, כאשר יש כאלו שאין להם תמורה.

מובן מאליו שאובדן החיים אינו ניתן להשבה, ואי אפשר לכמת אותה תמורת סכום כסף כלשהו. הנזק הינו בלתי הפיך. אבל לצד זה, בשעה שבצד השני של הגבול מתירים את החגורה, הרי שפה במדינת ישראל יהיו כמה וכמה אנשים שירגישו את המחיר במצב הטוב בשכר של החודש הבא, ובמצב הפחות טוב באובדן מקור ההכנסה שלהם.

הפסקת אש, העברת כספים ופתיחת מעברים מובן שלא מרגיעים את התחושות, אלא להיפך. המציאות הזו יוצרת צריבה - מין זריית מלח על הפצעים החשופים שעוד לא חדלו לדמם. המצב דומה לדילמה החינוכית בה מציב ילד את הוריו כדי לבחון את גבולות הבית.

ארגוני הטרור בעזה מצליחים פעם אחר פעם להכתוב את סדר היום האזורי. ישלמו הישראלים מחירים כבדים בגוף, בנפש וברכוש, ובתזמון שיתאים לחמאסניקים יחתמו על הפסקת אש על בסיס תנאים שמתאימים להם ויקבלו מתת הגון. קשה להשתכנע מדבריו של ראש הממשלה לגבי המערכה שעוד לא הסתיימה, אבל יש מי שאצלו המערכה ודאי לא הסתיימה, אלו תושבי הדרום שספגו וסופגים.

כבר ביום שני, יום הפסקת האש בשעות הצהריים, התקבלו בקרן הפיצויים של רשות המסים 291 בקשות לפיצויים בגין נזק למבנים בדרום. מרב הפניות היו מהעיר אשקלון, שם הוגשו מיד 142 תביעות, אחריה אשדוד עם 79 תביעות, שדרות עם 24 פניות וקריית גת עם 20 פניות. מלבד נזקים למבנים התקבלו בקשות לפיצויים גם בשל נזקים לכלי רכב ולגידולים חקלאיים. 70% מהפניות נענו בחיוב, ורשות המסים הכירה בנזקים לצורך מתן פיצויים.

ביום שני השבוע דנה ועדת הכספים הזמנית, באישור של הארכת תקנות הוראות השעה שהגיש שר האוצר, לעניין פיצויים למעסיקים באזור הדרום לצורך תשלום פיצויים בגין היעדרות הורים מהעבודה, בגין סגירת מוסדות החינוך ביישובי הדרום, לאור הנחיות פיקוד העורף.

תוקפן של התקנות לעניין נזק עקיף פקע בסוף אפריל, ולכן הן לא חלו ביחס לירי שהתרחש מחודש מאי ואילך. לאור כך ביקש שר האוצר להאריך את תוקף התקנות עד לסוף יוני הקרוב בלבד.

בנוסף, בקשת האוצר להארכה לא כללה את יתר מרכיבי הפיצויים, כמו פיצויים לענף התיירות ולדבוראים, שכללו במקור תקנות זמניות שאישרה ועדת הכספים בדצמבר 2018.

קרן הפיצויים של כולם

מה טיב הפניות? מדוע יש מקום שהמדינה תממן תביעות אלו? אם כן למה רק 70% מהפניות נענו בחיוב? מה ההבדל בין נזק ישיר שמשולם באופן טבעי על ידי המדינה, לבין נזק עקיף שצריך אישור מיוחד? ומה הקריטריונים שלפיהם מחליטה קרן הפיצויים באישור ועדת הכספים לממן את נזקי הלחימה לנזקים עקיפים? מנהל קרן הפיצויים במס רכוש, אמיר דהן, (אגף בתוך משרד האוצר) מסביר את המניעים ואת האופן שבו מחשבים בקרן הפיצויים את הנזקים הישירים והעקיפים, מתי הצוותות יוצאים לפעולה, ומי מקבל מענה בטוח ומיידי.

דהן פותח את דבריו בבידול בין נזק ישיר לעקיף: "אצלנו זה מחולק בין נזק ישיר לנזק עקיף. ההבדל בין נזק ישיר לנזק עקיף הוא כי נזק ישיר הוא רק טריטוריאלי, ולזה כולם זכאים, זה הדבר הכי בסיסי, כל פגיעת טיל גורמת לנזק ולהרס. הוא הורס את המבנה, אפילו ההדף הורס את המבנה. יש נזק לרכוש ועוד. נזק עקיף זה נזק למחזור הכלכלי. משהו ששיבש את יכולת ההשתכרות של האדם ופגע במקור ההכנסה שלו.

הנזק הישיר נמצא במסגרת 'חוק טריטוריאלי'. כל ריבון רוצה שלכל אחד יהיה הבית הפרטי שלו, שלכל אחד יהיה מקום לגור בו. הבית הפרטי זה הדבר הכי בסיסי ולכן אנחנו נותנים מענה למגורים באופן מיידי לכל אחד שביתו נפגע מפגיעה ישירה או עקיפה. כאן לא משנה אם יש כסף או אין כסף, ומשקיעים כסף והמון כסף במקומות מגורים לאלו שנפגעו."

דהן מסביר כי נזק עקיף אינו נזק שניתן לקשור אותו באופן ישיר למקרה ולפגיעה, אלא הוא נגרם כתוצאה של השלכות שונות של האירועים. "לדוגמה, נזק עקיף הינו נזק לאדם שאינו מקבל את השכר שלו במקרה שלא הגיע לעבודה בגין העובדה שהיה צריך לשמור על הילדים שלו, או שאין לו מקום עבודה להגיע אליו מכיוון שנסגר או שנפגע מפגיעה של טיל או של רקטה."

צוותות בפעולה

אנשי מס רכוש ממפים רכוש שנפגע או נזק כלכלי בעקבות הפגיעה. הם נמצאים באזורי הנזק מיד עם תחילת האירוע ואומדים את הנזקים, הם מבקשים מהאזרחים לא לפנות כל חפץ מהאזור על מנת שיוכלו לאמוד את הנזקים בצורה מקיפה וכוללת. למרות שיש דברים שלמרות שהם ניזוקו לא יקבלו תמורתם, כמו

חפצי נוי, תכשיטים, אומניות, עתיקות ועוד. "מאז 2018 אנחנו מנוסים בסבבי לחימה בדרום, במחזוריות בלתי פוסקת. יש יום או יומיים לחימה בדרום, הפסקת אש, והנזקים שנותרים הם רבים. אליהם צריך להכניס גם את טרור העפיונים. הנזקים לרכוש עצומים, הנזק לאתרי תיירות הוא כמעט בלתי הפיך, והדברים היו צריכים תיקון על מדידה ואומדן נזקים מדויק ככל הניתן. לכן תיקנו את תקנות הוראות שעה שהחלו מינואר 2019. במסגרת התקנות חילקנו את הפיצויים לשלושה סוגי פיצויים, פיצוי אחד לכל ההורים שנאלצים להישאר בבית כי פיקוד העורף הנחה לא לפתוח מוסדות חינוך. הורה שנשאר לשמור בבית על ילד מתחת לגיל 14, אנחנו מפצים אותו", הוא מוריד נתונים כדי לסבר את האוזן. לגבי מערכת לחימה של יום אחד, "רק על שבוע שעבר יש לנו נזק של 12 מיליארד שקל.

אם למשל הנחיות פיקוד העורף היו לא רק לא לפתוח בתי ספר, אלא גם לא לפתוח גן", הוא מדגים, "ההשפעה של זה היא לא רק על הילדים ועל הוריהם, אלא רחבה הרבה יותר. אם אין ילדים אין לגנות מקום עבודה להגיע אליו. המעסיק שלהן יכול לתבוע ולקבל שכר בגין אותו יום מקרן הפיצויים. אלו תקנות הוראות שעה. במקרים כאלו בטווח מסוים מהגבול זכאיות הגנות לפיצוי עבור אותו יום עבודה."

ענף התיירות הינו ענף שנפגע במייד מאירועי טרור במיוחד משרשרת האירועים. מאז תחילת 2018, החישוב של עלויות אלו הגיע לסכומים עצומים, שהיו חייבים לתת להם מענה במסגרת פיצויי מס רכוש. "אנחנו קוראים לזה ראש נזק של תיירות - בענף התיירות נרשם הפסד כספי עצום בעוטף עזה. בתחילה אלו היו ביטולי עסקאות. אדם שהזמין צימר לנופש, שומע על המצב בדרום ומבטל את הנופש. סביר להניח שבשלב השני כבר לא

נתוני נזק ישיר, כפי שנמסרו ע"י רשות המסים

עיר	מבנה	רכב	חקלאות	אחר	סה"כ
אשדוד	166	90	0	5	261
אשקלון	182	50	0	2	234
שדרות	20	4	0	1	25
קרית גת	25	2	0	1	28
שאר היישובים	129	61	15	1	206
סה"כ	522	207	15	10	754

תשלומי מלחמה

יישובי הדרום סופגים נזקים כלכליים ישירים ועקיפים כתוצאה מסבבי הלחימה שהפכו לשגרת תופת ונזק *ועדת הכספים אישרה בתחילת השבוע הארכה של הוראת שעה לתשלום פיצויים לנזקים עקיפים כתוצאה מסבב הלחימה האחרון // מנהל קרן הפיצויים במס רכוש, אמיר דהן, מפרט את האופן שבו אומדים במחלקה שבראשותו את הנזקים, כיצד מחלקים את הקופה ומאיפה הכסף

זה יעלה מאתיים חמשים מיליארד שקל לקופה, זו לא אפשרות קיימת מבחינת המדינה. אין אפשרות לכסות עלויות כאלו. זו הסיבה שהכל מותנה בתקציב. כל פעם צריך לחדש את התקנות, ואי אפשר לעשות את זה מראש. זה שיקול תקציבי שאינו מפצה את כולם אוטומטית."

מאיזה שלב אתם מתחילים לאמוד את הנזקים? "הצוותים שלנו מסתובבים בשטח מהרגע שמתחיל אירוע לחימה מסוג כל שהוא. הם מבקרים אצל אנשים שנפגעו להם הבית ואין להם איפה לגור. אלו אנשים שנפגעו בפגיעות ישירות, אפילו דברים כמו צבע, סדקים, תריסים, רכוש, חנויות, רכבים - הכל לפרטי פרטים, אוספים נתונים וכמובן באופן מיידי נותנים מענה לאנשים שאין להם קורת גג לגור בה."

למקום מגורים אפשר לדאוג מיידי, אבל מעבר לכך זה לא מעשי. אם יש הנחיה בכל מדינת ישראל מחר לא לפתוח את בתי הספר, ניקח את כל ההורים עם ילדים מתחת לגיל 14 זה שווה ארבעים מיליון שקל ליום עבודה אחד. אם תהיה הנחיה לפצות על זה תוך כמה ימים, עוברים את תקציב הביטחון."

כיצד מתייחס החוק לאלו שנפגעו מבחינה נפשית ואיבדו את כושר ההשתכרות?

"זה ענף שקשור לביטוח הלאומי במסגרת נפגעי פעולות איבה. שם נעשית פעולת הבירור לגבי הזכאות ולגבי גובה הקצבה בהתאם לחוק, זמני או קבוע."

מחיר הדמים, תרתי משמע, של סבבי ימי הלחימה הינו יקר לבלי שיעור, מדינת ישראל נאלצת להתמודד עם תביעות לקרן הפיצויים בסכומים של מיליונים בגין נזקים ישירים ועקיפים של תושבי הדרום, והצורך בהתאמת התנאים בכל תקופה מחדש הינו הכרחי על מנת לשמור על הקופה לימי לחימה כוללת, שחלילה לא תפרץ בישראל.

והמספרים שמתקבלים - בהתאם לכך גם תוצאות ההצבעה בדיון."

מה מקור המימון של הפיצויים של הקרן במס רכוש? "הכסף הזה מגיע מקופה יחודית שנקראת 'קרן פיצויים', ובעצם זה משולם מהכיס של כל אחד ואחד מאיתנו. כל מי שקונה בית במדינת ישראל, עשירים וחמישה אחוזים ממס רכישה שהוא משלם עוברים לקופה יהודית שנקראת קרן פיצויים, ואז בעצם המדינה מממנת את הקופה באמצעות קרן הפיצויים שהיא מחלקה בתוך רשות המיסים."

אם יש קופה מסודרת לפיצויים מדוע יש צורך כל פעם מחדש לאשר את הפיצויים הללו?

דהן מזכיר את המציאות הישראלית ואת האיום התמידי של מלחמה מעבר לפינה: "אין משהו טבעי בכל מה שקשור לפיצויים לנזק עקיף, אם תהיה מחר מלחמה כוללת, יהיו נזקים כלכליים עקיפים בכל מדינת ישראל ולא יהיה כסף לשלם. אי אפשר לצפות את זה מראש, לכן הכל מותנה בתקציב שקיים."

קיימים הבדלים בין מיקום היישוב לבין גובה הפיצויים?

"יש כמובן תקנות עיקריות שמדברות על נזק עקיף אובדני הכנסות רק ליישובים שנמצאים בדרום עד באר שבע או עשרה ק"מ מרצועת עזה. למה ליישובים האלו ולא לאשדוד ולבאר שבע? כי זה פשוט עלות תקציבית. כל פעם שיש אירוע בודקים את העלות התקציבית ואם יש כסף מספיק בקופה של קרן הפיצויים אז מפצים. הפעם אחרי אישור ועדת הכספים הרחיבו מעט את גבולות המתן של קרן הפיצויים גם לאשקלון ולעוד מספר יישובים."

דהן נותן דוגמא לתרחיש אימה: "אם תהיה מלחמה כוללת וכל מדינת ישראל תהיה מושבתת עשרים יום,

יהיו ביטולים כי לא יהיו הזמנות. לכן גם מחזוריים לענף התיירות הכפרית בעוטף עזה ורשימת יישובים מסודרת הכנסנו לתקנות. לרשימה הזו הכנסנו גם ענף תיירות או אטרקציה. על ענף התיירות ניתן לקבל פיצוי מחודש קלנדרי חמישי 2018 ועד חודש חמישי 2019 כולל. אחרי הארכה של ועדת הכספים יוכלו לקבל קדימה עוד מספר חודשים."

איך מחשבים הכנסות של ענף תיירות?

"החישוב נעשה מול קופה מקבילה. עושים חישוב כמה ירדו ההכנסות, כולל פיצוי. וכמובן זה גם מתיימר להיות צופה פני עתיד."

למשל בענף הדבוראים אנשים שיש להם כוורת בטווח של שבעה עד עשרה ק"מ מהגבול עם עזה, גם אם הכוורת לא נשרפה בטרור, רק מה שנשרף זה יער קק"ל או שדות של רשות הטבע והגנים שזה בעצם שדות המרעה של הדבורים, יש להם עכשיו פחות דבש להביא - כי אין להם מאיפה למצוץ צוף. מטבע הדברים יש להם ירידה בדבש, הדבוראים קיבלו פיצוי מחודש חמישי 2018 עד הראשון בפברואר 2019 ועכשיו יקבלו הארכה באישור ועדת הכספים."

מדוע צריך להאריך כל פעם את האישור מול ועדת הכספים?

"כל פעם שבא אירוע חדש הוא מחייב אותנו עוד פעם להאריך את התקנות. בגלל האירועים של השבוע שעבר ביקשנו מוועדת הכספים להתכנס עבורנו על מנת להעריך ולהאריך את השכר עד העשרים לשישי 2019, זאת אומרת שגם האירוע האחרון ייכנס לתוך התקנות, וההורים שנשארו בבית בגין הוראות פיקוד העורף יוכלו לקבל פיצוי דרך המעסיק שלהם. עד איפה מגיעים בהחלטות בוועדת הכספים אני לא יודע מראש, הכל בהתאם לדיון בוועדת הכספים, הנתונים שעולים

שפיע רעלים

קח פרי - ותהיה בריא? // עו"ד גרנות, ראש תחום בריאות וכימיקליים בארגון 'אדם טבע ודין', מספרת על הריסוס שמלווה את הפירות מהעץ עד הבית, יחד עם חומרי ההדברה שעליו // אז מה עושים? כך ממשיכים לצרוך פירות וירקות לבריאות

ד. גרין

הוא דל מאוד. בנוסף לכך, למשרד החקלאות יש רק פקח אחד שאמור לבדוק ולפקח על כל שדות החקלאות בארץ. החשיבות של זה רבה מאוד, בשביל שהצרכן יוכל לדעת שהוא רוכש תוצרת תקינה ובטוחה. כי מעבר לכך שחומר נמצא חריג ממה שאושר בתקנון, יש לחומרים אלו השפעה מצטברת".

נאסרו לשימוש

"ישנם חומרי הדברה הבאים לידי שימוש בישראל כשבאירופה הם נאסרו לשימוש מסיבות שונות, וכעת הוחלט שבוחנים את אותם חומרים לשימוש בישראל. גם פה מדובר בוועדה רב משרדית של משרד הבריאות, משרד החקלאות והמשרד להגנת הסביבה, הוועדה יושבת ודנה אם לאסור את החומר או להגביל את השימוש בו... ולבסוף מי שמחליט אם לקבל את ההמלצות על אותם החומרים זה משרד החקלאות. מלבד זאת, דיונים אלו אינם נערכים בדלתיים פתוחות, הפרוטוקולים של הוועדה אינם חשופים לציבור, ואנחנו בטבע אדם ודין' ביקשנו מהם לקבל את הפרוטוקולים ולא נענינו, לכן פנינו אל בית המשפט על מנת לקבל את הפרוטוקולים על דיונים שכבר נעשו. החשיבות של ההבנה מה קורה בוועדה זו היא כה גדולה, מפני שיש אינטרסים רבים ומגוונים במקביל להחלטות. הרי כאשר באים לבחון שימוש בחומר הדברה שכבר יצא מכלל שימוש, מי שמוזמן להעיר הערות זה לא הציבור אלא חברות הדברה, שבוודאי יש להן אינטרס מוחץ שישתמשו בחומרים שלהן.

בהכשרת מדברים, תכנית ההכשרה ומבחן העמידה שלהם, והוא אחראי על התחום הביתי בריסוס נגד מקקים וכדומה, לעומתו, לחקלאים אין אכיפה כזאת כלל. מה שאומר שכיום כל חקלאי המרסס את השדה שלו אינו עובר שום הכשרה קודם לכן ואינו מחזיק ברישיון לשם כך. זהו תחום יחסית פרוץ, מפני שמשרד החקלאות אינו טורח לחוקק חוקים אלו. ישנם חקלאים רבים שלא עברו שום הכשרה ואף אחד אינו בודק אותם או מפקח עליהם. ישנם חומרי הדברה חקלאיים מסוכנים המוצעים למכירה על המדפים ובהישג ידו של כל אחד, בלי שום הצגת רישיון".

ממה עשויים אותם חומרי הדברה?

"חומרי הדברה הם כימיקלים פעילים ורעילים שיש להם השפעה שלילית על הבריאות. הרגולציה אמורה להגן על הצרכן מחשיפה לחומרים אלו, בין אם זה בשדה או בחנויות השיווק.

אם נתמקד בפירות וירקות, כל פרי שאנו צורכים מרוסס בחומרים מסוכנים. יש תקנות הקובעות את הרף המקסימלי שמותר לחומרי הדברה להימצא על כל פרי או ירק. משרד החקלאות אמור לפקח על הפרות בשדה, בעוד משרד הבריאות אמור לפקח על הפירות ברשות, השיווק, תלוי היכן הפרי עומד בתהליך שרשרת המזון. בפועל, המשרדים אינם עורכים מספיק פיקוח בדיקות כאלו, וכאשר הם כן מבצעים את הבדיקות הנדרשות, הם מפרסמים את הנתונים שלהם באיחור ניכר, אם לא שנים לאחר מכן. אם לציבור מתגלה כעת שב-2016 היו חריגות בחומרי הדברה במלפפונים, הוא כבר לא יוכל לעשות דבר עם המידע שקיבל, נמצא שהפיקוח שלהם

ה קיץ נכנס בבת אחת לתוקפו, החום משנה את הרגלי האכילה, פירות וירקות צוננים ומרעננים חוזרים לקדמת הבמה ותופסים מקום משמעותי בתפריט היומי של רבים מאיתנו, דבר שהוא כמובן מבורך לכל הדעות. עם זאת, יחד עם השפע, הטעם ומבחר הפירות המגיעים אלינו היישר מהשדות ומהפרדסים, מסתתרים בכמויות לא מבוטלות חומרי הדברה ברמות סיכון שונות. "בשנים האחרונות עולה המודעות ברחבי העולם לפגיעה הפוטנציאלית מחשיפה קבועה לחומרי הדברה המרוססים בפירות", מדווחת עו"ד טלי גרנות, ראש תחום בריאות וכימיקליים בארגון 'אדם טבע ודין', ל'הפלט'. "בישראל, האחריות לעניין 'הדברת הפירות' מחולקת בין משרד החקלאות האחראי על ההדברה בשדה, ומרגע שהפירות והירקות מגיעים לשיווק, הם עוברים לאחריות משרד הבריאות, ובעצם אין גוף יחיד שייקח אחריות על נושא זה".

היעדר הכשרה ורישוי

"הרגולציה בעניין הדברת הפירות חסרה מאוד, בעיקר בכל מה שנוגע למשרד החקלאות. אם לדוגמה, המשרד להגנת הסביבה חוקק חוק ב-2017 שעוסק

נובעת מן העובדה שהערכת הסיכונים המתבצעת על מנת לקבוע את הרמות המקסימאליות המותרות של חומרי הדברה נקבעת בהתייחס להרגלי הצריכה והמשקל של מבוגר ולא של ילד. לילדים, כאמור, יש הרגלי צריכה שונים משל מבוגרים ומשקל יותר קטן, הם יכולים לאכול כמות גדולה של פרי מסוג אחד, לדוגמה, ילדים רבים צורכים כמות גדולה של ענבים, פרי עתיר בריסוס. מובן שיש לכך השפעה שלילית מצטברת על הבריאות שלהם. ילדים גם מרבים באכילת פרי מסוגים אחדים אליהם, כמו בננות וכדומה, ולכן חשוב מאוד להגביל את הצריכה הזאת ולבדוק מה קורה בפועל. הערכת סיכונים זו לא בהכרח מגינה על ילדים, אין התייחסות באופן ייחודי לקבוצות רגישות במיוחד, כמו ילדים, או לסיכון הבריאותי הייחודי הנשקף להם.

ההבדלים בדפוסי הצריכה של ילדים לעומת מבוגרים מובילים לפערים ברמת החשיפה לשאריות חומרי הדברה הנמצאים במזון, ומכאן עולה הצורך לבצע הערכת סיכונים אשר מביאה בחשבון את ההבדלים הללו, מה שאומר שיש לשנות את שיטת הערכת הסיכונים בעת קביעת ערכי המקסימום של שאריות חומרי הדברה במזון, כך שיוכלו לספק הגנה גם לילדים ולאוכלוסיות רגישות אחרות. בכלל, עד לאחרונה, אומדן צריכת המזון אשר עמד בבסיס הערכות הסיכונים מחומרי הדברה במזון נלקח מנתונים של שיווק מזון, מהם חושב הממוצע הלאומי של צריכת מזון לנפש, ולא מנתונים של הרגלי צריכה בפועל.

האם משהו השתנה בתפיסתו של משרד החקלאות בשנים האחרונות?

"משרד החקלאות מתחייב לתוכנית לאומית כפי שפורט מ-2017 ומאז לא עשה דבר בנידון, וכנראה גם לא יפעל בעניין זה גם בעתיד הקרוב. זה לא מופיע בתוכניות העבודה שלו או בראש העדיפויות של המשרד. הדברים נמצאים תקועים כבר במשך מספר שנים, גם בעניין ההכשרה והאכיפות וגם בעניין התוכנית הלאומית. אומנם יש הבטחות רבות ברקע אך בפועל אנחנו ממשיכים לאכול פירות וירקות בלי שנדע מה הם מכילים, כמה חומרי הדברה יש בהם ובאילו חומרים השתמשו."

שטיפה יסודית

מירב רבר, דיאטנית קלינית, אומרת כי "באופן עקרוני, עדיף לרכוש פירות וירקות מגידול אורגני. אך מאחר שהמחיר של פירות אורגניים לא תמיד שווה לכל כיס, ורובנו צורכים פירות וירקות 'רגילים', ראוי לדעת כיצד לפעול."

מה רצוי בכל זאת לעשות לפני אכילת הפירות?

"כמובן יש להקפיד לשטוף את הפירות היטב במים לפני האכילה. בין הפירות והירקות המצויים יש כאלו הידועים כספוגים יותר בחומרי הדברה וכאלו הנחשבים לפחות 'מסוכנים'. בין הפירות ה'מסוכנים' יותר ניתן למצוא נקטרינות, אגסים, תותים, תפוחים, דובדבנים, ענבים ופטל, ואותם יש לשטוף היטב בהרבה מים לפני האכילה או לאכול אותם כשהם אורגניים. מבין הירקות מומלץ לצרוך אורגני או לשטוף היטב את האספרגוס, הסלרי, תפוחי האדמה והפלפלים. ירקות ופירות שסופחים פחות חומרי הדברה הם אלה בעלי קליפה עבה ובלתי אכילה שמגינה על הפרי עצמו, ביניהם: אבוקדו, בננות, קיווי, מנגו, אננס, פפאיה, בצל, אפונה, ברוקולי, כרובית ותירס."

מלבד שטיפה יסודית, יש הממליצים על קילוף הפירות והירקות טרם אכילתם, אולם ההמלצה היא דווקא לא לקלף אותם מאחר שרוב הסיבים התזונתיים מצויים בקליפה. מומלץ לשטוף את הקליפות היטב במים ובמידת האפשר לאכול גם את הקליפה.

בכלל, מסכמת גרנות, "ההמלצה שלנו היא כן להמשיך לאכול פירות וירקות, זה עדיין יותר בריא מאשר להימנע מכך לחלוטין."

//

המדביר בענף החקלאות לעבור הכשרה ורישוי. התופעה הרווחת היא שמדביר יכול לעשות עם חומרי הדברה ככל העולה על רוחו בלי לקבל רישיון, לרכוש חומר הדברה הפועל כרעל כאשר לא משתמשים בו בצורה מבוקרת ולא תקינה. הכלל השלישי היה להגביל שימוש של חומרים מסוכנים במיוחד וכן לחייב כל רשות ציבורית שיהיה לה תוכנית כזאת. זה לא סוד שכיום רשויות מקומיות משתמשות בחומרים בגינון המקומי בלי בקרה ואכיפה, וכל רשות עושה מה שהיא רוצה בלי תוכנית אחת כוללת. כלל נוסף היה ליצור מאגר מידע שיכלול את כל האזורים שמרססים בהם, את דיווחי החקלאים על החומרים שבהם השתמשו, על מנת שיהיה מעקב על כך ולהשוות את מה שקורה עם ההגדרה הטבעונית שהיא בחסות הגנת הסביבה, ולהפסיק אחת ולתמיד את המעגל החקלאי שלא יהיה פרוץ יותר."

חוסר אכיפות ופיקוח

"כשהצרכן מגיע לסופר ורוכש תבנית ביצים, כתוב על הביצים את שם המשק שממנו הם הגיעו. ואם יש בעיה כלשהי בביצים, משרד הבריאות יכול לומר לכל מי שרכש ביצים ממשק פלוני, להחזיר אותן. בדרך זו, קל יותר להזהיר את הציבור. בכל מה שנוגע לפירות ולירקות, אין פיקוח ובקרה כזאת. לנו כצרכנים כיום אין יכולת לדעת מאין הגיעה התוצרת החקלאית שקנינו, איזה חקלאי גידל את הפירות שכרגע רכשנו, אין לנו שום אפשרות לנחש אם הפירות מיובאים מחו"ל או גודלו בישראל, מה שאומר שאין מעקב אחר שרשרת אספקת המזון מהשדה ועד לצלחת. הציבור אינו יכול לדעת מאיפה הגיע המזון שלו! ואם נמצאו חריגות של חומרי הדברה בפרי או בירק ששווק לציבור, אין כל דרך לדעת מאיפה הוא הגיע, ולחזור אל החקלאי האחראי על מנת לערוך פיקוח ואכיפה כנדרש. בדומה לכך גם הפוך, אם משרד הבריאות עורך בדיקה ומגלה מלפפונים שיש בהם חריגה ברמת ההדברה, הוא לא יוכל להזהיר את הציבור. תקנות מכוח חוק פיקוח הצמח ושיווקו, שאמורות להסדיר את נושא האכיפות, לצורך מעקב ופיקוח על שרשרת הייצור מן השדה ועד לצלחת, לא מותקנות כבר מעל לשבע שנים. הדבר מוביל לשוני בסטנדרטים בין תוצרת מיובאת לבין תוצרת לשיווק מקומי. ישנם סטנדרטים כפולים בין תוצרת חקלאית המיועדת לשוק המקומי לבין תוצרת המיועדת לייצוא. בניגוד לעולם, אין כיום חובה על המגדל או המשווק לבדוק את איכות התוצרת שלו לפני שיווקה, וזאת, בעוד משווקים המייבאים את התוצרת מחוברים לעשות כן. ובפועל, מי שמשלם על כך את המחיר הוא הציבור הישראלי שמרבה באכילת פירות וירקות יותר מכל עם אחר."

מהם הנזקים הבריאותיים של חומרי ההדברה?

"תלוי באיזה חומר מדובר ומהי רמת החשיפה", אומרת גרנות. "ידוע שחומרים רבים עלולים לשבש את המערכת הנורולוגית, את מערכת הנשימה ואת מערכת העצבים. אנשי מקצוע קובעים את הרמה המרבית המותרת שאמורה להיות בטוחה באכילת הפרי מדי יום."

נזק בריאותי מצטבר

"ילדים, פעוטות ואוכלוסיות רגישות רגישים אף יותר להשפעתם של חומרי הדברה. מערכות הגוף שלהם נמצאות בשלבי התפתחות, והחשיפה לחומרים מסוכנים במהלך התפתחותם עלולה להגביר את הרעילות של אותם חומרים ולהביא להשפעות ארוכות טווח על בריאותם של ילדים ותינוקות. משמעותה של רגישות מוגברת זו היא ברמת חשיפה שנחשבת לבטוחה עבור מבוגרים, אך עלולה לפגוע בבריאותם של ילדים. מעבר לרגישותם המוגברת, ילדים חשופים למינון גבוה יותר של חומרי הדברה שנמצאים במזון. חשיפה זו

היחידים שהעירו על אותו דיון יחיד שההחלטות שלו פורסמו, היו אנחנו. לציבור אין הידע והכלים לעסוק בכך. המשמעות של החיסיון בוועדה זאת היא שאנחנו לא יכולים לדעת אם הייתה התייחסות להערות שלנו או לא, ומה המשקל של כל משרד ומשרד שם. אם הפרוטוקולים אינם חשופים לציבור, לא ניתן לדעת מה המשקל של משרד הבריאות אל מול הדעה של משרד החקלאות, שפעמים רבות מגן על החקלאים ועל האינטרסים הכלכליים. לגבי אותו דיון ראשון של בחינת חומרי הדברה שנערך ב-2017, קיבלנו את החומרים באיחור ניכר מאוד. אם אנחנו כציבור רוצים לפקח אחרי החלטות המדינה, לבדוק מה קורה שם כדי להעביר ביקורת ציבורית, על מנת לשנות מדיניות או להגן על הציבור, לא מסייע לנו לקבל זאת באיחור ניכר."

בשונה ממדינות אחרות, ארצות הברית מחייבת לפתוח את הפרוטוקולים בפני הציבור, לקבל הערות ולנמק התייחסויות לציבור, ישנה שקיפות ברורה. פה בישראל ישנו פיגור של שנים בעניין זה, בעיקר של משרד החקלאות."

הייתה הצעת חוק בנוגע להפחתת השימוש בחומרי הדברה?

"בזמנו, הגיש חבר כנסת לשעבר, אלי אלאוף, הצעת חוק שמטרתה להפחית את השימוש בחומרי הדברה באמצעות כמה כללים. הראשון, ליצור תוכנית לאומית שתגדיר יעדים ומדדים, איך מבחינים בחומרים, כיצד מעודדים ותומכים בחקלאים כדי לעבור לשיטות ידידותיות יותר לסביבה ולבריאות של כולם, מה שיש בכל מדינה מתוקנת, ואצלנו אין תוכנית כזאת. כלל שני, על

ד. גרין

בימים האחרונים הגיעה אל קיצה סאגת הבוררות המסעירה שבין חברת כי"ל המחזיקה במפעלי ים המלח לבין המדינה. תהליך הבוררות שנמשך על פני שמונה שנים הסתיים בהודעה שהוציא משרד האוצר. פרשת התמלוגים המועברים למדינה ממפעלי ים המלח ברשות חברת כי"ל עלתה שוב ושוב לכותרות בשנים האחרונות והשאירה את טעמה המלוח בפני רבים ששלחו את ידם, קדחו בסאגה וניסו להגיע להסדר המורכב שבין כי"ל לבין המדינה.

במקום הנמוך ביותר בעולם ממוקם ים המלח שקיבל את כינויו הידוע 'ים המוות', מפני שאין בו סימני חיים. אף על פי כן, הוא ידוע כעשיר באוצרות טבע החיוניים לאדם, לחי ולצומח. ריכוז המלחים בים המלח גבוה פי עשרה מריכוזם בימים ובאוקיינוסים אחרים, ודרך מפעלי ים המלח מנצלים את המלחים המומסים במי הים מפיקים אוצרות טבע יקרים, ביניהם אשלגן, ברום ומגנזיום המשמשים כחומרי גלם למוצרים רבים ומגוונים.

רוב האשלגן המופק מים המלח מיועד ליצוא ולשיווק. יצוא המוצרים מחומרים אלו המיועד לשווקים ברחבי העולם מכניס רווחים רבים לחברת מפעלי ים המלח. האשלגן מוסע תחילה במסוע ענק עד דימונה, ומשם מעבירים אותו ברכבת ליצוא בנמל אשדוד. החומרים המיועדים לשווקים ביבשת אסיה מועברים בעזרת משאיות ענקיות ממפעלי ים המלח לנמל אילת.

מפעלי ים המלח מספקים חומרי גלם לתעשיות כימיות ובכך תורמים לפיתוח התעשייה באזור הנגב ובארץ כולה. בין המפעלים המקבלים חומרי גלם ממפעלי ים המלח נכללים מפעלים הממוקמים במישור רותם, ברמת חובב, בחיפה ובמקומות נוספים. מבחינת תעסוקה ומקורות עבודה נוספים, מפעלי ים המלח משמשים מקור עבודה ופרנסה לרבים מתושבי הנגב שבחרו לבוא להתגורר ביישובים הסמוכים ולהשתכר מהעבודה במפעלים. למעשה, מפעלים אלו הם בין המעסיקים הגדולים ביותר בערי הפיתוח שבנגב הצפוני.

התמיהות סביב פרשת מפעלי ים המלח בבעלות כי"ל צפות ועולות, כיצד אירע שמפעלי ים המלח המוגדרים כמשאב לאומי ואשר הזרימו מיליארדי שקלים במשך כשלושים שנה, לא הגיעו אל קופת הציבור אלא אל קופתה הפרטית של חברת כי"ל? ומה גרם למדינה לפעול בנחישות, לפקוח עין ולפתוח בתהליך כירור נוקב כלפי החברה? עורכי דין ד"ר גיל אוריון ועודד רביבו משתפים את 'הפלט' אודות התהליך המורכב של בוררות פרשת מפעלי ים המלח, בה נטלו חלק מתחילתה ועד סופה.

חוק הזיכיון מופר

"בשנות התשעים רכשה משפחת עופר, בעלת חברת כי"ל, את מפעלי ים המלח מידי יורשי איש העסקים שאול אייזנברג, ובכך זכתה בזיכיון על מפעלים אלו. ב-2009 פנו אלינו משרד המשפטים ומשרד האוצר בבקשה לבחון את העניין מבחינה משפטית, בחנו את הדברים ומצאנו שאכן שטר הזיכיון וחוק הזיכיון מופרים, החברה שילמה בעבר ומשלמת למדינה בהווה פחות מן הסכום המגיע לה, שכן היא הפחיתה בדרכים חשבוניות את שווי המכירות. ממצאים אלו הידקו את הפיקוח והבקרה סביב הרווחים של החברה. לאחר מגעים שהיו לנו עם משרדי ים המלח ועורכי דינם שמנויות עם החברה לישראל, ומכיוון שמגיעים אלו לא עלו יפה, ניהלנו בוררות בהתאם לשטר הזיכיון, תהליך הבוררות התנהל כשמונה שנים. במסגרת בוררות מוסכמת הגישה המדינה תביעה על סך מאתיים תשעים ואחד מיליון דולר בגין תמלוגי העבר וביקשה פסק דין הצהרתי לגבי אופן חישוב תמלוגי העתיד. המדינה

**עורכי הדין ד"ר גיל אוריון ועודד רביבו
סיימו בשבוע שעבר את הליך הבוררות
הממושך שבין חברת האחזקות כי"ל למדינה
בשאלת תמלוגי מפעלי ים המלח // עכשיו,
הם התפנו לשתף את קוראי 'הפלט' בנבכי
הבוררות המסעירה ובסיפורי העושר הטמון
מתחת לבוץ המלוח // הכי נמוך בעולם**

זה, הנושא מורכב מאוד. ישנם שני חלקים לפסק שניתן, חלק ראשון הנקרא 'פסק בוררות חלקי' אשר ניתן עוד מלפני חמש שנים וקבע את העקרונות של הפסק. לאחר מכן, על מנת לייסד את העקרונות נדרשה עוד תקופת זמן".

נדרשים לחשב

"במשרד האוצר עסקו בעניין מספר חשבים כלליים, החל אצל החשב הכללי ירון זליכה שפתח בבדיקה שבה התעורר החשש שכ"ל לא משלמת תמלוגים מלאים, ולאחר מכן המשיך בכך החשב הכללי שוקי אורן שהחליף את זליכה והתחיל את התהליך איתנו, לאחר מכן המשיכה בכך מ' עבאדי שהייתה החשבת הכללית שניהלה את התהליך ביד רמה, ומי שעשה את הסיום היה החשב הכללי הנוכחי, רוני חזקיהו, כשאנחנו מלווים את הבוררות מתחילתה ועד סופה".

ומה נקבע לבסוף?

"בסופו של דבר נקבעו שתי קביעות. קביעה ראשונה אומרת שהתמלוגים ניתנים לא באופן גיאוגרפי, לא לפי המשאבים שיוצאים מים המלח אלא לפי מה שיוצא מהקונצרן של כי"ל, מה שאומר שאם חומר מסוים עובר גלגולים בקונצרן והופכים אותו לתרכובת יקרה ערך, יהיה צריך לשלם תמלוגים גם על התרכובת היקרה ולא רק על המחצב הבסיסי, ובעצם התפיסה הקונצרנית

טענה, כי מפעלי ים המלח לא העבירו תמלוגים בגין מוצרי המשך אלא רק בגין מוצרי היסוד שהם מפיקים, וכן לא העבירו תמלוגים בגין מכירות חברות הבנות שלהם בארץ ובחו"ל. תהליך הבוררות הסתיים לאחרונה בפסק דין סופי לטובת המדינה.

לפני חמש שנים קיבלו הבוררים כמעט במלואה את תביעת המדינה לגבי תמלוגי העבר, כולל הטענות המרכזיות בנוגע למוצרים ומקומות המכירות שבגינם יש לחשב את התמלוגים. הצדדים הסכימו כי חברת כי"ל תחשב את סכום התמלוגים, והמדינה תבדוק את החישוב בידי מומחים מטעמה, ועד תחילת שנת 2017 ישלם הקונצרן שמונה מאות וחמישים מיליון שקל. אולם בנקודה זו התגלעה מחלוקת בנוגע לאופן החישוב, מה שסיבך וסייעף את הפרשה כולה, והמדינה דרשה שש מאות מיליון שקל, בטענה שהקונצרן שוב מחשב בצורה מוטת לטובתו.

לפני מספר חודשים הגישו פרופ' אשר בלס ופרופ' חיים בן-שחר חוות דעת מומחים, ולפיה חברת כי"ל אכן הפחיתה מסכום התמלוגים הוצאות רבות שלא על-פי הנהוג בענף ובניגוד לפסיקת הבוררים".

מדוע תהליך הבוררות נמשך על פני תקופה כה ארוכה? "שמונה שנים הן יחסית פרק זמן לא כל כך ארוך לתהליך כה מורכב. יש לזכור כי בסופו של דבר מדובר בבוררות שהתייחסה לאירועים שהחלו עוד לפני כשישים שנה, מה שמסבך ומסעף את כל הפרשה מהיסוד. מלבד

המרפא שהתפתחה סביב הים, ומשכה אליה אנשים רבים מכל העולם. במרוצת השנים שנהנו מיתרונותיו של הים ומסגולותיו הרפואיות.

מהי החשיבות הכלכלית של ים המלח?

"ים המלח עשיר במשאבים המשמשים לחומרים בתעשייה, ויש לכך משמעות כלכלית גבוהה, עובדה שרק ההפרש בין טענה אחת לטענה שנייה על פני תקופה של כחמש עשרה שנה שווה לסכום של 1.3 מיליארד שקל. מכאן ניתן להניח כמה תמלוגים משולמים מדי שנה בשנה באופן כללי, מדובר בעשרות ומאות מיליונים. עיקר השפעתה של בורות זאת היא לשנים הבאות, מפני שיש פה קווי פעולה שנקבעו וישמשו את מערכת היחסים שבין המדינה לבין חברת כי"ל בעשר שנים הבאות עד לסוף תקופת הזיכיון.

חלק מהמשאבים של ים המלח נמצאים בריכוז הכי גבוה בעולם", אומר רביבו, "ולכן החשיבות הכלכלית שיש להם היא אדירה. המשאבים שמשווקים לתעשיות בישראל וגם בעולם מביאים להכנסות גבוהות מאוד, והתמלוגים המשולמים עליהם הם ביחס שווה. על אף שהתמלוגים הם רק חמישה אחוזים, מדובר בסכומים גבוהים מאוד, כך שוודאי היקפי המכירות עוסקים במיליארדי שקלים".

ירידה במפלס המים

בד בבד עם תרומתם של מפעלי ים המלח לכלכלת המדינה והשימוש הפורה באוצרות ים המלח, לא ניתן להתעלם מהבעיות המלוות את הפיתוח התעשייתי, בעלות השלכה משמעותית על הטבע והסביבה של ים המלח. אחת מהדילמות העיקריות היא ירידת מפלס המים, ניצול אוצרות ים המלח מחייב התמודדות עם תנאים משתנים, כמו ירידת מפלס מי האגם. בעבר מפלס ים המלח היה גבוה ממפלס בריכות האידוי, ומימיו הוזרמו אל הבריכות בלי הפעלת מערכת משאבות, המחייבת מקור אנרגיה. אך כיום דברים רבים השתנו, ועקב ניצול מי הכנרת והירדן, ירד מפלס המים בצפון ים המלח, והוא נמוך יותר ממפלס מי הבריכות המלאכותיות שמצויות בדרומו. מסיבה זו היה צורך להקים תחנת שאיבה ולהשקיע אנרגיה רבה בהזרמת מים מהחלק הצפוני של האגן לבריכות המצויות בדרומו. בעיה נוספת היא שקיעת מלחים בעלי ערך כלכלי נמוך. החומר השוקע גורם להגבהת קרקעית הימה בעשרים ס"מ לשנה, ובמשך השנים עלול המלח המצטבר לסתום את הבריכות. כדי למנוע זאת, יש לדאוג לסילוק משקעי המלח. כיוון שכריית המלח מחייבת השקעה כספית גבוהה, פתרו זאת באופן זמני, על ידי הגבהת דפנות הבריכות. חשוב לציין כי פיתוח התעשייה בנגב מהווה התערבות ושינוי בסביבה הטבעית, וכדי לפתור בעיה זו, פועלים גופים 'ירוקים' בשיתוף עם הנהלת מפעלי ים המלח, למען שמירה על הנוף הטבעי. לא ניתן להתעלם מכך כי גם מוקדי התיירות הפרוסים על פני ים המלח נתונים בבעיה חמורה. העלייה המתמדת במפלס המים של בריכות האידוי, כתוצאה משקיעת המלחים, מסכנת את יסודות בתי המלון באזור. כדי להתגבר על הבעיה, החליטו כי יש למנוע את מעבר המים הגבוהים מבריכות האידוי אל אזור המים הנמוכים יותר, הנמצא בקרבת בתי המלון, על ידי בניית סכרים בעלות כספית גבוהה.

כמו בכל דבר, גם פה יש שני צדדים. לצד ההכנסות הרבות של אוצרות ים המלח, יש מחיר לא קטן בשינויים החלים בטבע ובסביבת ים המלח כתוצאה משאיבות אלו. "אין ספק", מדגישים אוריון ורביבו, "כי המדינה נהגה בפרשה זו בנחישות לאורך כל הדרך. היא סברה שכספי ציבור שמקורם במשאב לאומי צריכים להגיע לכיסו של הציבור, וברגע שראתה שאין שיתוף פעולה מצד חברת כי"ל, לפחות בתחילת הדרך, היא לא היססה לעמוד על זכויותיה ופנתה אלינו, למשרד עורכי דין חיצוני מהמובילים בתל אביב, בליווי הפרקליטות ומשרד האוצר בבקשה לנהל את התיק. הייתה כאן נחישות רבה שהוכיחה את עצמה ובהחלט היה זה ניצחון גורף". //

עושר מלוח

מסתיים בקרוב. אופן הטיפול בזיכיון הוא על ידי קבלה של החלטת הממשלה על צורת הזיכיון הבא, ניסוח מכרז מפורט והוצאתו לעולם, תהליך מורכב שלבדו עלול להתפרס על כמה שנים טובות. ועדיין לא עסקנו במשא-ומתן העתידי, על הערעורים שיהיו על המכרז, על הקשיים שתערים משפחת עופר אם תישאר בחוץ ועל כך שהזוכה הבא יזדקק לתקופת הכנה וגיוס כסף גדול.

במקום הנמוך בעולם

ישנם הבדלים בין ריכוזי המלחים בשכבות המים של ים המלח. במים עמוקים יותר הצפיפות והמליחות גבוהים יותר. לאחר שבמשך מאות שנים הייתה יציבות במבנה שכבות המים, לפני כארבעים שנה חל היפוך (ערכוב) שנתי של מי הים. ההיפוך במי הים נבע ככל הנראה מהיעלמות השכבה העליונה המדוללת של מי ים כתוצאה מיירדת כניסות המים אל תוך ים המלח, וכתוצאה מעליית הצפיפות והמליחות חלה עלייה בשקיעה של מלחים בים. על פי אומדן חוקרי האגם, חלה שקיעה של עשרה סנטימטרים מלח לקרקעית הים בכל שנה. כמויות המלחים הגבוהות במי הים גורמות לתופעה של ריכוז גבוה של מלחי אשלגן, הברום והמגנזיום במי הים. הרכב המלחים ורמת קרינת השמש המצויות בים המלח מסייעים בתהליכים רפואיים ומהווים בסיס לתיירות

שהמדינה דגלה בה התקבלה במלוא משמעותה על ידי הבוררים בפסק חלקי. זאת אומרת, לא משנה מה יוצא מים המלח אלא משנה מה התוצר שחברת כי"ל עושה מחומרים אלו בתוך חברות הבנות שלה, ובשעה שזה יוצא מגבולות הקונצרן, יש לשלם את התמלוגים. בקביעה השנייה לאחר שכימתו את משמעות הדברים, נמצא שכי"ל צריכה לשלם למדינה סכום בשווי של כ-1.3 מיליארד שקל על השנים עברו, ועוד סכומים גבוהים בגין השנים הבאות עד לתום תקופת הזיכיון.

עד מתי זכאית חברת כי"ל להחזיק במפעלי ים המלח? "יש לזכור שהזיכיון על מפעלי ים המלח ניתן לחברת כי"ל עד 2029, הזיכיון הוא לא לכל החיים, ולאחר שנה זו יהיה ניתן להחליט מה עושים הלאה; או שהמפעלים ימשיכו להיות בבעלותה של חברת כי"ל או שיחזרו לבעלות המדינה, תלוי מה המדינה תמצא לנכון לנהוג עם מפעלים אלו. אנחנו מניחים שהמדינה לא תחזור לנהל אותם, מאחר שאנחנו נמצאים בעידן של הפרטה ולא של הלאמה, ולכן נראה ששתי האופציות הבאות בחשבון יהיו או שחברת כי"ל תמשיך את הבעלות על המפעלים, או שיהיה מכרז נוסף וגוף אחר יזכה בהם", אומר אוריון. על אף שהזיכיון שנתנה המדינה להפקה וייצור מים המלח יסתיים רק ב-2030, בעוד אחת עשרה שנה, מאחר שמדובר בתאגיד ענק, ובים מלח, בנגב ובשרשרת מורכבת של מפעלי ייצור שקשרים סבוכים ביניהם, רצוי לפעול בנחישות ולהתחיל לטפל בכך מזמן כאילו תום הזיכיון

י. בנימין

מאחורי הכותרות

הבזקים מן ההתרחשויות השוטפות

1

הקמת הממשלה – הסתבכות מיותרת?

מי שרוצה לקבל תמונה מדויקת על הלחץ שבו שרוי נתניהו סביב הרכבת הממשלה, מוזמן להתרשם משליחת העסקנים דוגמת קבלן קולות ליכוד מירושלים ויו"ר ש"ס דרעי, בשליחויות סודיות וגלויות לליברמן, בתחינה ותחנונים שיואל כבר לשבור את המצור ולהצטרף לקואליציה. בלעדיו, אף אחד לא יודע מה יהיה ומבחינת נתניהו מדובר במרוץ נגד הזמן, חקיקה קואליציונית לחסינות מוגברת – נגד השימוע והגשת כתב האישום. אם יוגש כתב אישום בפועל, החקיקה כבר לא תחול עליו.

רגע, נזכרתם שנתניהו הבטיח בקולו לפני הבחירות בראיון מצולם ומתועד שלא יוביל שום חקיקה לשינוי החסינות או הגנה משפטית אחרת שתועיל עבורו? הצחקתם את נתניהו ואת כל הליכוד. נזכרתם שנתניהו הבטיח שאין שום בעיה כי לא יהיה כלום כי לא היה כלום ואתם לא מבינים למה עכשיו פתאום הוא כל כך לחוץ להעביר את החקיקה שתגן עליו מפני כתבי אישום? הצחקתם את נתניהו ואת כל הליכוד פעם שנייה. מבחינתם, "העם אמר את דברו" ונתן להם קרדיט לעשות מה שהם רוצים, כולל חנינה מראש לשחיתות של ראש ממשלה, אם רק ירצו.

סאגת הרכבת הקואליציה עברה מזמן את גבולות הצפוי. מי ששמע בליל הבחירות את דוברי הליכוד ונתניהו, הבין, ומסתבר שמהר מדי, כי אין דבר קל וברור יותר ופשוט יותר מאשר להכריז – ראש הממשלה הבא הוא בנימין נתניהו. אלא שככל שנקפו השעות והחלו להתברר נתוני האמת המדויקים בנוגע לחלוקת המנדטים, התברר כי מלאכת ההרכבה תהיה הפעם קשה מתמיד. הליכוד אמנם עם 35 מנדטים ואיחוד מפלגות הימין עם חמישה נוספים, אבל כאן בדיוק מסתיימת ספירת המנדטים המובהקים של הימין. תוסיפו 16 מנדטים של המפלגות החרדיות, זה בעצם הגרעין הקשה של נתניהו שילך איתו לכל חקיקה, הזויה ככל שתהיה בנוגע להגנה עליו וקעקוע שלטון החוק – 56 מנדטים. איך ממשיכים מכאן? השמות המתבקשים הם ליברמן וכחלון. נתניהו

2

הדילמה של כחלון

כחלון דורש את תיק האוצר ותיק נוסף עבור כולנו, אך מעוניין לבחון את הדרישות התקציביות של המפלגות האחרות לפני שיחתום על הסכם לכניסה לממשלה, ובאופן כללי אינו מראה סימני להיטות להיכנס לקואליציה נתניהו החדשה. "אפילו לא דקה אחת לפני ליברמן", אמר השבוע כחלון בתשובה לשאלה מתי יחתום עם הליכוד. כמה כחלון לא נלהב? הוא אפילו לא הרכיב צוות מו"מ קואליציוני מטעמו ובינתיים מנהל את המו"מ ישירות מול נתניהו בטלפון, ובפגישה אחת שהתקיימה מיד לאחר הבחירות. מול האדישות של כחלון והקשחת העמדות של ליברמן, היו כבר בליכוד שהאשימו את שניהם בריקת דיל "חילונית" משותף נגד ממשלה חדשה בראשות נתניהו ובשותפות המפלגות החרדיות. אם אכן כחלון לא יצטרף לממשלת נתניהו "דקה אחת לפני ליברמן", נתניהו באמת בבעיה. מדוע?

כי התכנית של נתניהו לפיה התנהל עד כה בעצלותיים בכל הנוגע להרכבת הממשלה, הייתה פשוטה. אמנם השבוע תמו 28 ימים שהוקצבו בחוק להרכבת הממשלה, ואמנם נתניהו היה צריך ללכת שוב לנשיא ולקבל שבועיים נוספים, אבל בתום שבועיים אלו יכריז נתניהו על הקמת ממשלה חדשה עם 60 ח"כים, כולל כחלון, כשאמנם אין לו רוב, אבל ליברמן לא יצביע נגד הממשלה אלא יימנע ואז זה יהיה 60-54 לטובתו. הממשלה תצא לדרך ואז ימשיך נתניהו לנסות לצרף את ליברמן. תכנית גרועה אמנם, אבל עדיין תכנית עדיפה מאשר בחירות חוזרות. ליברמן מצידו כמובן מכחיש ואומר: "אין שום תיאום בין ישראל ביתנו לכולנו. מאז

3

הגבולות האדומים

בכל מקרה נוכח כל ההבטחות וההצהרות של כחלון ערב הבחירות, האם עכשיו יש סיכוי לראות אותו יושב באופוזיציה כדי לשמור על בג"ץ, או שגם בעניין הזה הוא יורד מהעץ? כך או אחרת, אם הוא אכן ישרד חולשה הוא יאלץ להתמודד עם עוד כמה דברים שנויים במחלוקת המצויים כרגע בתכנון. כמו חסינות לנתניהו, ביטול חוק פסילת רשימות גזעניות (דרישת איחוד מפלגות הימין) ועוד כמה כאלו. האיש שהשווה עצמו לבגין, יעמוד בנימה הממלכתית שניכס לעצמו או ימכור את כל הבטחותיו עבור משרד

הבחירות פגשתי את השר כחלון פעם אחת במליאת הכנסת לדקה וחצי".

אבל כל התכנית הזאת בנויה על צירוף של כחלון בלי ליברמן, אם כחלון אינו מצטרף בלי ליברמן, זו כבר בעיה באמת רצינית. צריך לזכור שגם אם כחלון יחליט להצטרף לממשלה כזאת, הוא יהיה חייב לבלוע כמה צפרדעים לפני שיצא לדרך. ראשית, הוא הרי הצהיר ושב והצהיר שלא יתמוך בראש ממשלה תחת כתב אישום. בעניין הזה הוא יצטרך למצוא איזה שהוא תמרון מילולי שיסביר מדוע אין ברירה והאחריות מחייבת והברירה האחרת היא בחירות חוזרות ולכן הוא מצטרף. הבעיה השנייה היא הפגיעה בבג"ץ. כפי המסתמן כעת, הממשלה הבאה אם תורכב לבסוף חרף כל העיכובים, תתחיל בבליץ חקיקה שיעמיד את בג"ץ במקומו ויעשה סוף לאקטיביזם השיפוטי ומורשתו הדיקטטורית של אהרון ברק. אם יש משהו שכחלון עשה בכנסת הקודמת, זה לעצור את מה שאחרים רצו לעשות לבג"ץ. גם בעניין הזה הוא הבטיח ושב והבטיח שהוא זה שיהיה "מגן שלטון החוק". בטח, בטח. זאת אולי הסיבה שהוא מצהיר כעת שיצטרף לקואליציה רק אחרי הרכבתה. הטענה שלו מדוע הוא מסכים לכל מה שהצהיר שיתנגד – יהיה: הרי לנתניהו בכל מקרה יש רוב להעביר את החוקים שלו, למה שלא אכנס "להציל מה שאפשר"?

הבחירות בנוגע לאי בהירות סביב החלטתו של הנשיא על מי להטיל את הרכבת הקואליציה, או בנוגע לדיל מסתורי בין ריבלין לגדעון סער שיטמוט את הקרקע מתחת נתניהו לאחר הבחירות, מסתבר שלא היו דברים מעולם, כמה מפתיע. נו, ברור שנתניהו יתנצל על השקרים שהפיץ, חכו ותראו, נתניהו בחור הגון.

בניגוד לשמועות על פיצוץ פוליטי אפשרי בתוך מפלגת כחול-לבן בין לפיד וגנץ בתוך חודש, מקורבי השניים מכחישים וטוענים שזה יקרה הרבה יותר מהר ממה שכולם חושבים. כבר השבוע כינס לפיד מסיבת עיתונאים לבד בנושא סגירת פיניציה, בה הסית נגד הציבור החרדי. בכירי כחול-לבן סירבו לשתף איתו פעולה בנושא הזה, וגנץ מצידו התנגד בכלל לכינוס הסיעה כנהוג ביום שני.

במפלגת העבודה ממשיכים להתקוטט, כן, גם כשאין על מה. השבוע הכריע מרכז המפלגה כי הבחירות הפנימיות לראשות המפלגה ייערכו בתחילת הסתיו הקרוב ולא כפי שדרש פרץ - מינוי מיידי של יו"ר זמני לשיקום המפלגה ועריכת פריימריז רק סמוך לבחירות הבאות. תחשבו על זה, כמה אופטימיות צריכה להיות לאנשים כדי לריב על מפלגה גוססת.

ועוד אחת אחרונה - שבועות ארוכים שוכבים חומרי החקירה של נתניהו כאבן שאין לה הופכין ואין הדלפה של שורה אחת מתוך הממצאים. השבוע הגיע עורך דינו של נתניהו עמית חדר לסיכום סביב שכר טרחתו, ומיהר לאסוף את החומר משרדי הפרקליטות. בתוך פחות מחצי יממה כבר היו הדלפות מתוכנן. אין מה לומר, החברים המדליפים בפרקליטות יודעים לשמור על אורך רוח ולהדליף רק אחרי שהעבירו לעו"ד של נתניהו. סך הכל, הגיוני.

//

דעתם ללכת עם לפיד. גם אם זה נכון, ודאי שמדובר במהלך עסקי גרוע. כשאין לך שום ברירה אחרת, ואתה חייב קואליציה, המחיר שלך יורד פלאים. בניגוד למשל לליברמן שדואג כל הזמן לומר כמה הוא לא רודף אחרי אף אחד.

כל זה חוץ מהעובדה הפשוטה - ליברמן יודע שבסופו של דבר עומדות בפני המפלגות החרדיות שתי אופציות לבחירה. או לוותר על ערכים ועקרונות כמו חזק שמירת השבת, ביטול חוק הגיוס, או לוותר על מנעמי שלטון ותקציבים. ומה לעשות, ליברמן מכיר היטב את חבריו מהסיעות החרדיות והוא יודע היטב על מה הם יוותרו ראשון ועל מה בשום מצב לא יוותרו. הוא כבר נוכח בזה בעבודה המשותפת וההדוקה בנושאים רבים נוספים, הוא פשוט מכיר אותם.

לכן, לליברמן אין בעיה לעמוד ולהכריז "יש לנו סף מינימום: לגבי מדיניות הביטחון בעזה - הכרעה במקום הסדרה. שנית, חוק הגיוס - ללא שינוי של פסיק אחד", וכן הלאה בנושאים נוספים.

5

כמה הבהרות קטנות ולא חשובות

בניגוד לדיס אינפורמציה שהפיץ נתניהו קודם

האוצר? ! בינתיים כחלון הודיע כי הוא מתנגד להעלאת מיסים למימון הדרישות הקואליציוניות, ואף העלה את האפשרות שכולנו תישאר מחוץ לממשלה אם הדרישות התקציביות תהיינה מוגזמות. כמו שזה נראה עכשיו, אין לו שום עניין לעשות לנתניהו חיים קלים.

ביום רביעי השבוע נפגשו נציגי הליכוד בפעם החמישית עם נציגי יהדות התורה ואיחוד מפלגות הימין, אך עם ישראל ביתנו וכולנו המגעים כעת מוקפאים. "חוק החסינות לא ייכנס להסכמים הקואליציוניים. ברור שתהיה רפורמה במערכת המשפטית ושימונה שר משפטים שיעבוד בכיוון הזה. אבל הרפורמה הזו לא תיכנס להסכמים. בינתיים העיסוק של כולם בנושא הזה טוב לליכוד. כך התקשרות לא עוסקת בדברים החשובים באמת" - כך אמר השבוע גורם בליכוד, השאלה היא מה זה הדברים החשובים באמת?

במשא ומתן הקואליציוני הדבר היחיד שחשוב לכולם הוא ההישגים המפלגתיים והאישיים. גם נתניהו יודע שאת החוק להגנה עליו הוא לא יצטרך להכניס להסכמים הקואליציוניים. די לו שהוא ידרוש את זה דקה אחרי החתימה. התנגדות ישירה לחוק של נתניהו תהיה כרוכה בתשלום מחיר קואליציוני שאיש אינו רוצה לשלם. בינתיים, אפשר רק לעקוב אחרי המתקפה התקשורתית של ח"כ מיקי זוהר, שמסביר כי ראש הממשלה אולי הצהיר בעבר שאינו מתכוון לפעול למען חוק חסינות אישי - אבל השתכנע לאט לאט כי הוא אינו יכול לאפשר מצב שבו רצון העם משוכש בגלל המרדף האישי שמנהלת נגדו מערכת המשפט הישראלית. איך זה בדיוק רצון העם כשהצהרת מפורשות לפני שבחרו כך שלא תוביל כזה חוק? למיקי זוהר ונתניהו פתרונים.

כחלון, שעדיין שואף להיות שר האוצר הבא, העביר מסר לנתניהו שלפיו פניו שהוא מתחייב לשלם את החשבון - הוא מעוניין לדעת מהו. אם לפני ארבע שנים היה זה יו"ר כולנו שסגר ראשון את כניסתו לקואליציה - מעמדת הכוח של מפלגת 10 המנדטים שבה שלט - הפעם, בעקבות חולשתו האלקטורלית, האסטרטגיה שלו הפוכה. הוא יודע שקופת המדינה ריקה, והוא אינו מעוניין להיות שר האוצר שנאלץ לשלם את כל הוצאות המשא ומתן הקואליציוני.

4

מה באמת רוצה ליברמן?

אז מה נשאר? ליברמן. מה באמת רוצה ליברמן? בימים האחרונים החריף שר הביטחון לשעבר את הצהרותיו והבהיר לנתניהו שני דברים. ראשית, הוא אינו חושש להישאר באופוזיציה או ללכת לבחירות חוזרות, אין לו שום בעיה עם זה. שנית - אל תתחילו לחשוב להפיץ שאני רוצה ממשלת שמאל, אומר ליברמן, כי אנחנו - ישראל ביתנו, לא נתמוך בשום מועמד אחר לראשות הממשלה.

כלומר, מה שליברמן אומר זה - תכניעו את החרדים, לא אותי. איך באמת הוא חושב לעשות את זה, הרי במפלגות החרדיות דואגים כל הזמן לצעוק מרה שחמישה מנדטים זה פחות מ-16. כל זה יפה ונכון, הבעיה היא שמחיר השוק שלך לא נקבע לפי גודל אלא לפי היצע וביקוש. המפלגות החרדיות, יש שיאמרו באווילות פוליטית ממדרגה ראשונה, הצהירו מיד לאחר הבחירות כי לא יהססו בכלל ולא יעלו על

משפט מחץ

אשרי המאמין

"לראשונה: רכבות בכל שעות היממה להילולת רשב"י בל"ג בעומר".

(הודעה של משרד התחבורה על הצפי לל"ג בעומר)

נאבקים

"אם לא נילחם בעד השחיטה

הכשרה, מחר יאסרו דברים אחרים".
(הכרזה השבוע בכנס ה-31 של ועידת רבני אירופה שבאנטוורפן שבבלגיה)

מאיימים

"אם נתניהו לא יגיע לשימוע -

נגיש נגדו כתב אישום למחרת".
(גורמים בפרקליטות מגנים את התנהלות רה"מ ואומרים כי הוא "עושה צחוק מהמערכת")

אולי

"אתה אולי קצת שנוי

במחלוקת, אבל זה בסדר".
(הנשיא דונלד טראמפ על ראש ממשלת הונגריה, ויקטור אורבן, מתייחס למאבק של אורבן כנגד המהגרים)

בטוח?

"לא תהיה שום מלחמה עם ארה"ב".
(המנהיג העליון של איראן עלי חמינאי בראיון)

לבדו היישר אל תוך גחוונו של המטוס הנשיאותי. חיה"א הגרמני שאחראי על המטוס הודיע כי המטוס ניוזק, ובימים אלה עובדים על תיקונו.

לא כשר

שמואל הוא איש עסקים ישראלי שומר מצוות שגר בקביעות בפרנקפורט שבגרמניה, לפני כמה חודשים הזמין האיש טיסה מחברת התעופה הכוניתית, ממניכן לסרי לנקה, תוך שהוא מבקש להזמין אוכל כשר. אחרי ההזמנה נשאל האיש אם הוא מחזיק בדרכון ישראלי, וכשענה בחיוב הוא קיבל הודעה שהוא לא יוכל לטוס בחברה.

שמואל הגיש תביעה לפיצוי כנגד החברה בטענה לאפליה, ובית המשפט המחוזי במינכן ידון בבקשה. יש לציין כי זו לא הפעם הראשונה בה תובעים את החברה על דבר שכוה, בעבר כבר תבע אורח ישראלי את החברה, וזו השיבה כי יש חוק כווייתי ישן שאוסר על אזרחי המדינה לעשות עסקים עם אזרחי מדינת ישראל. מי שהגיש בפועל את התביעה הוא ארגון בשם 'פרויקט לוחמה משפטית', שאנשיו טוענים כי "חברה שזורקת אזרחים ישראלים ממטוסיה צריכה להיזרק מהגרמניה".

שעות של עבודות שירות, ו... כל תושב יכול להלשין על שכנו, ואם העירייה תמצא אותו אשם - היא תחליט איזה עונש להטיל עליו. "החוק הזה נחקק דווקא בקיץ", הסביר ראש העיר, "כי בעונה זו נמלטים תושבים רבים מחום היום אל צילם של העצים - ואז מתפתחות ביניהם שיחות אגב, שמידרדרות במהרה לדיבורי לשון הרע ורכילות. עיר נטולת רכילות היא עיר פורייה יותר, כי אני מאמין שלאנשים יש דברים טובים יותר לעשות מאשר להגיד דברים שליליים על אחרים".

אחד הנקנסים הראשונים הוא תושב בשם חוץ גרסיה, שסיפר כי למשפחה מסוימת יש הרבה חובות. "בסך הכול חזרתי על משהו ששמעתי ממישהו אחר, אבל תפסו אותי", אמר האיש.

חיבוק דוב

קנצלרית גרמניה אנגלה מרקל חזרה השבוע במסוק מדורטמונד לברלין, המסוק חנה סמוך למטוס הגלובל 5000 של מרקל. עובדת בשדה התעופה ששמחה לראות את הקנצלרית נסעה במהירות ויצאה מהרכב כדי לצלם את מרקל, רק שבחפזונה היא שכחה להרים את ה"האנדברקס" הלא הוא בלם היד, והרכב המשיך לנסוע

10 טון אשפה בחודש וחצי. הצוות אסף 3 טונות של אשפה בשבועיים הראשונים לעבודתו במה שמכונה בציניות המזבלה הגבוהה בעולם שכוללת פחיות ריקות, בקבוקים, ציוד פלסטיק וציוד טיפוס שהושלך ממחנה הבסיס ומהאזורים הסובבים אותו. מסוק צבאי העביר שליש מהאשפה שנאספה לקטמנדו לצורך מחזור. יתר האשפה נלקחה למחזור אוקהלדהונגה הסמוך, לשם סילוק נאות. בימים אלו מנקים שמונה אנשי צוות את מחנה 2 שנמצא בגובה 6,400 מטר וצוותים של שלושה אנשים יעלו בהמשך לפי תורנות למחנה 4, בגובה 7,950 מטר, שם הם יבלו 15 ימים באיסוף פסולת מהמדרונות המושלגים.

לא תרכל

שלטונות העיר בבכינלונגן שבפיליפינים, השוכנת מצפון לבירה מנילה, הודיעו כי תושבי העיר יספגו קנס ויחויבו לנקות רחובות אם ידברו לשון הרע על מישהו אחר. העונש לעברייני שייתפס בפעם הראשונה יהיה קנס בסך 200 פסו (כ-14 שקלים) ושלוש שעות של עבודות לתועלת הציבור באיסוף אשפה מהרחובות. מי שיחזור על העבירה ייקנס בכ-70 שקלים ויענש בשמונה

הגבוה בעולם גבו מחיר והותירו את האוורסט מזוהם. מספר המטפסים הולך וגדל, והם לא שמים לב כמעט לשאריות המזערות שהם משאירים מאחור. אוהלים, ציוד טיפוס, מכלי גז ריקים ממלאים את ההר עד לפסגה בגובה 8,848 מטר. לפני שש שנים יצאה נפאל בתוכנית שבמסגרתה לקחה פיקדון של 4,000 דולר מכל צוות מטפסים. כדי לקבל את הפיקדון חזרה היה צריך כל מטפס להוריד איתו מההר לפחות שמונה ק"ג של פסולת, אבל רק מחצית המטפסים חזרו עם האשפה שלהם. במקביל גם סין אסרה על אנשים שאינם מטפסים להגיע למחנה הבסיס של האוורסט בטיבט, זאת בניסיון לנקות את אזור ההר שבשטחה.

יותר מ-4,000 אנשים טיפסו עד כה על האוורסט, ובשנה שעברה מספר שיא של 807 מטפסים הגיעו לפסגה. המסת הקרחונים על ההר חושפת ערימות אשפה שהצטברו על ההר. מאז שאדמונד הילרי וטנזינג נורגיי, הראשונים שהגיעו לפסגתו, צלחו את המשימה לפני 66 שנים מנסים השלטונות בנפאל לנקות את האוורסט מהאשפה. בתקופה האחרונה החל קמפיין חדש במסגרתו נשלח להר צוות ניקוי מיוחד. היעד: לאסוף

הכי נפוץ

מה השם הכי נפוץ לתינוקות בברלין? בבדיקה שנערכה השנה התגלה שהשם "מוחמד" הגיע לרשימת השמות הפופולריים לתינוקות בשש מתוך 16 מדינות גרמניה, בברלין הוא הגיע למקום הראשון. הרבה לפני שמות גרמניים קלאסיים כמו פאול, ליאון, נואה ולואיס.

מלבד ברלין הגיע מוחמד לרשימת עשרת השמות הנפוצים גם בהמבורג, בברמן, בחבל הסאר, בהסן ובנוורדיין-וסטפאליה, מה שמעלה שוב לתודעה את המציאות שבה למעשה יותר ממיליון פליטים ומהגרים מהמזרח התיכון ואפריקה הגיעו לגרמניה מתחילת משבר הפליטים לפני כארבע שנים.

ניקוי כללי

עשרות שנים של מבקרים שביקשו לטפס אל פסגת ההר

משמח את שלי / ר' ברוכי

”זהו?” אני מעבירה מבט על שורת הילדים, “לא שכחנו כלום?” הראשים מהנהנים בקצב אחיד, השקיות מתנדנדות בידיהם ואני קושרת את הקטן בעגלה. “לקחת את הארנק, כן?” אני מבררת ומזכירה למרים שלי. היא שולפת אותו מהשקית, מוכיחה שהוא כאן, שותף למסע. “השקית”, בעלי פותח את דלת הבית ושולח תזכורת לחדר המדרגות. אני מהנהנת נמרצות. בתיק העגלה מוטמנת שקית מזומנים תפוחה. הטיול הבני ברקי כולל, בדרך כלל, גם ביקור בבית חמותי. זו ההזדמנות להטעים אותה מהנחת המרוחקת, לנוח מעט מעמל הקניות ולהצטייד בארוחת ערב.

הפעם ממתינה גם השקית, להחלפת ידיים. הוצאה בלתי שגרתית תפסה את חמי בלתי מוכן. העלויות, שגם ככה צנחו בפתאומיות, היו גבוהות מההערכה הראשונית, ובעלי החליט לסייע בעניין. חבילת המזומנים הייתה אמורה לסייע להוריו, לא רק ברמה הכלכלית, אלא בעיקר ברמת ההרגעה. הנסיעה הייתה הזדמנות נאותה להעברת הסכום.

השעון ממחר, וגם אנחנו. אני לא יכולה לאפשר לעצמי מותרות כמו לפספס את האוטובוס לבני ברק. אם נחמיץ אותו, ניאלץ לחזור הביתה, גם ככה הטיול מאופקים אורך זמן, והשיטוט בבני ברק אינו קצר.

נסיעה עם הילדים היא חתיכת פרויקט, וממורכזת אחת לתקופה. לרוב אנחנו מנצלים את ראש חודש, בו יום הלימודים קצר, ומצטיידים בהרבה אורך רוח וסבלנות. כשמתאפשר לי, ובעבר עשיתי זאת הרבה, אני מנצלת את היום החופשי ויוצאת לקניות עם עצמי. משוטטת בין החנויות השונות על פי רשימה, מסמנת וי על כל משימה שהושלמה, וחוזרת הביתה עמוסת חבילות.

עם השנים ההסדר הזה לא ממלא דיו את הצורך. הבית התרחב, בחסדי שמים, והילדים גדלו. יש צורך בהתאמה מדויקת יותר. אם זו כיפה שיש לבדוק על הראש של הילד, נעל שהילד אמור להרגיש בה בנוח, ואם זו שמלה שהילדה רוצה לבחור לטעמה. אין מנוס, מלבד נסיעה משותפת, שמשתדלת להרגיש גם טיול. אני מצרפת לתיק חטיף, מזכירה לכולם את החוויה השונה מעיר המגורים המרוחקת, ומודה לך כשאנחנו בחזרה.

הבוקר. יחיאל רץ ומרים במהירות. “אמא”, מעביר לי את האלחוט, “רוצים אותך?”

אני לא מכירה אותה, גם היא לא אותי. רק ראתה פתק קטן על תיק שנאבד, וברחוב הסמוך נתקלה במודעה על תיק שנמצא. אולי יש קשר בין הדברים? היא מצרפת את המספר הרשום, ומציעה לחסוך את התיווך שלה. מרים קופצת בהתלהבות עוד לפני ביורר הפרטים. יש סיכוי, ואולי נמצאה האבדה.

היא נמצאה. פרטים מועברים דרך הקו. הוא שלנו, ללא ספק, ויש לה אפילו איך להעביר אותו לאופקים.

רק כשאני מוצאת מילים, אני מתקשרת לחמותי. טיפות קטנות נתלות בזווית עיני. הצער של מרים, השמחה שלה. מגיע גם לסבא ולסבתא לחוות אותה, אחרי שהיו שותפים בחיפושיהם.

“לא היה לי ספק שהתיק יימצא”, חמותי מגיבה בשמחה מאופקת.

“יימצא?” אני מתקשה להבין, “בתוך הבלגן הבני ברקי?”

“הגיע אתמול תיק נוסף”, היא מזכירה לי, “עם מעטפת מזומנים גדולה... לא ייתכן שהבת שלכם תצטער בדבר שבו אתם שימחתם אותי...”

מהקו, אני שוכחת את ההצהרות שהשמעתי לפני פחות משנתי, ונלפתת בחרדה. “מה קרה?” אני צועקת בשקט. “ה...ה...התיק”, מרים מצליחה להוציא סוף סוף מילה שלמה. עוד כמה הגאים שמתאמצים להצטרף למשפט, ואני מצליחה להבין. התיק ובו הארנק – נעלם. אני מחניקה אנחה, מספרת לחמותי על התקלה. יחיאל מתנדב לשמור על הילדים, ומרים יוצאת לסקור את השטח. אנחנו גם צועדות עם עיניים במדרכה, מנסות לאתר את התיק. הוא לא נמצא. גם לא בחנויות שבהן ביקרנו קודם לכן.

“אולי נחפש שוב?” מציע חמי, שלא יכול לראות בצער נכדתו. הם יורדים לסיוור נוסף, שלא מניב כל תוצאה. “נתלה מודעה קטנה”, מחליט חמי, ומנסח מילים על הדף. “לפחות מבחינת ההשתדלות”. הפתק הקטן נתלה, אבל הוא לא מאוד מרגיע; במיוחד לא כשהסיכויים למציאת הארנק לא גבוהים.

הדרך חזור עצובה, למרות השקיות המלאות. מרים נועצת עיניים זולגות בחלון, מתביישת בדמעות, וכואבת את אובדן המעות. אין לי במה לנחם אותה, רק לקוות לטוב. קשה, מאכזב, אבל לפעמים אלו החיים.

השפע זורם, החנויות ממתינות לי, והמחירים נוחים וטובים. “ייתכן שנוכל לחזור הביתה מוקדם”, חולפת בי מחשבה משמחת, “וזה יקרה גם אם נרחיב את שעת הביקור אצל הסבא והסבתא”. צלצול הנייד קוטע את הדמיונות. חמותי על הקו. “יהיה לך אולי זמן בעבורי?” היא מבררת אחרי הפתיחה המנומסת והמקובלת. “בוודאי”, אני אפילו לא מתלבטת. אם נותר לי זמן, וחמותי מבקשת – למה לא.

“אני צריכה לבחור בדים לבגד”, היא מסבירה את מטרת הצורך. אני שוקלת הערכת מצב מהירה. להגיע עם כל הילדים לחנות, זה לא ילך, אם חשובה הבחירה ביישוב דעת. “אני אשלח אליכם את מרים עם הילדים”, אני מחליטה בקול, “היא תארגן ארוחה ותשמור עליהם, ובינתיים נלך לחנות”. הצעה נשמעת מעולה. אני מבטיחה למרים לצאת איתה מאוחר יותר לחנות שהיא רוצה, ואנחנו נפרדים. הילדים פונים לבית הסבא, ואני ממתינה לחמותי בפנינת הרחוב.

“מה יהיה?” אני שולפת את הנייד מהתיק. הצלצול מלמד אותי שאלו הילדים. מצלצלים אלי מביתה של חמותי. “אפילו לרגע הם לא מתארגנים לבד”.

מילים מרוסקות בוקעות

מבצע
הקייץ הענק
של למעננו

יוצא לדרך

רק המצטרפים השבוע ישתתפו
בכל ההגרלות החודשיות
וגם במכירה הסינית הגדולה

הצטרפו עוד היום,
ההגרלה הקרובה בל"ג בעומר!

02-6458383

ימים א' - ה' 8:00-20:00, ימי ו' 8:00-12:00